

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelutyö
2011

Sara Karppi

SHOW MUST GO ON

– Aukkaiden näkemyksiä yhteisöllisyydestä,
vertaistuesta ja työntekijän roolista
Kotikartanossa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sara Karppi

SHOW MUST GO ON

- Asukkaiden näkemyksiä yhteisöllisyydestä vertaistuesta ja työntekijän roolista Kotikartanossa

Tein opinnäytetyöni Tampereella sijaitsevaan A-killan tukikoti Kotikartanoon. Kotikartano on tarkoitettu päihteistä eroon pyrkiville täysi-ikäisille henkilöille ja toimii välivaiheena omaan asuntoon siirryttäessä. Opinnäytetyöprosessi käynnistyi tammikuussa 2011 ja päättyi saman vuoden loppupuolella. Tutkimuksessa kartoitin asukkaiden mielipiteitä ja näkemyksiä vertaistuesta, yhteisöllisyydestä sekä työntekijän roolista Kotikartanossa. Tavoitteenani oli saada opinnäytetyössä asukkaiden ääni kuuluviin sekä selvittää yhteisöllisyyden ja vertaistuen esiintyvyyttä ja työntekijän roolia Kotikartanolla.

Tutkimus on laadullinen. Asetin tutkimukselle kuusi tutkimusongelmaa. Aineistonkeruumenetelmänä käytin puolistrukturoituja haastatteluja, jotka toteutin yksilöhaastatteluina. Haastateltavanani oli viisi Kotikartanon päihdekuntoutujaa. Haastattelut toteutin kevään 2011 aikana. Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysejä. Tein haastateltavista myös kohderyhmäanalyysin perustuen heidän hakuhaastattelulomakkeisiinsa.

Tutkimustulokset osoittavat, että ennako-odotuksista huolimatta tukikodista ajatellaan positiivisesti ja yhteisöä pidetään turvallisena paikkana asua. Vertaistuki ja yhteisöllisyys vaihtelevat sen mukaan millaisia asukkaita tukikodissa kulloinkin on. Vertaistuki nähdään todella tärkeänä välineenä päihteettömyyden säilyttämisessä ja se toimii pääasiassa hyvin tukikodin asukkaiden välillä. Yhteisöllisyys näkyy tukikodissa jokaisen oman panoksen mukaan ja yhteisöllisyyden parantamiseksi jokaisen yksilön panostus on tärkeä.

Työntekijän rooli nähdään melko huomaamattomana, valvovana turvakamerana tukikodin arjessa, mutta konfliktitilanteissa ammattitaito ja osaaminen nousevat esille. Työntekijät ovat helposti lähestyttäviä ja heiltä saa aina tarvittaessa apua ongelmiin.

Tulevaisuudeltaan asukkaat toivovat omaa asuntoa, raittiuden säilymistä sekä onnellisuutta. Tukikodista lähdettyään asukkaat jäävät kaipaamaan toisia asukkaita sekä yhteisön tuomaa turvallisuutta ja harmonisuutta.

ASIASANAT:

päihdekuntoutuja, sosiaalinen kuntoutus, työmenetelmät, yhteisökuntoutus, yhteisöllisyys, vertaistuki

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social services | Social services

9.11.2011 | 64

Instructor Markku Heino, Heidi Ristseppä

Sara Karppi

SHOW MUST GO ON

– Resident`s visions about community living, peer support and employee`s role at the Kotikartano

I completed the thesis based on my placement at A-kilta's support home Kotikartano, located in Tampere. This supported living unit is for adults who try to get rid of intoxicants. Kotikartano works an intermediate step for rehabilitees, before moving from their own home. The whole process of making the thesis began in January 2011 and continued until the end of the same year. Meaning of this study was to gather visions from the residents of Kotikartano about community living, peer support and the employee's role. The goal of the study was to get the residents voice heard and to determine the importance of peer support, community living and employee's role in Kotikartano.

The study was qualitative. I defined six research problems for the study, and the method of collecting data was semi-structured interviews, which were executed individually with each interviewee. I divided the set of interview questions into distinct theme areas. The interviews were carried out in the springtime of 2011. The analysis method I used was content analysis, and I also completed a target group analysis on each interviewee based on their filled out arrival form.

The study research indicates that despite of the pre-expectations, residents think positively about the support home and it is a safe place to live in. Peer support and sense of community vary depending on what kind of residents live at the support home at any given time. Peer support is a very important tool in maintaining abstinence and principally, it is working well among the residents in the support home. Sense of community is everyone's contribution to the community, and to improve it each individual's contribution is important.

The role of the employee is considered rather inconspicuous, like a monitoring safety camera in everyday life. In conflict situations vocational skills and vocational competence become more visible. The employee's are easily approachable and they always provide help with any problems that the residents may have.

Own place to stay in, maintaining sobriety and happiness are the resident's hopes for the future. After leaving the support home, the residents will miss other residents and the safety and harmony of the community.

KEYWORDS:

Community, methods, peer support, rehabilitee, social rehabilitation, therapeutic communities

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KOTIKARTANO OSANA KANSALLISTA PÄIHDEHUOLTOA	7
2.1 Päihdehuollon järjestäminen Suomessa	7
2.2 Tampereen A-kilta ry:n Kotikartano	7
2.3 Tampereen päihdehuollon asumispalvelukokonaisuus	9
3 PÄIHDEKUNTOUTUJAN SOSIAALISEN JA YHTEISÖLLISEN KUNTOUTUKSEN TAVOITTEET	12
3.1 Päihdekuntoutuja ja kuntoutuksen yleiset tavoitteet	12
3.2 Sosiaalinen kuntoutus	13
3.3 Yhteisökuntoutus	14
4 YHTEISÖLLISYYS JA VERTAISTUKI OSANA KUNTOUTUSTA	16
4.1 Yhteisön ja yhteisöllisyyden määritelmä	16
4.2 Positiivisella yhteisöllisyydellä rakennetaan yhteisöä	16
4.3 Vertaistuen lähtökohdat ja tavoitteet	18
4.4 Vertaistoiminnan merkitykset aiempien tutkimusten mukaan	19
5 OHJAAJAN TYÖMENETELMÄT KOTIKARTANOSSA	22
5.1 Työntekijöiden keskeisiä tehtäviä ja tavoitteita yhteisökuntoutuksessa	22
5.2 Kuntoutuskeskeinen toimintamalli	23
5.3 Motivoiva haastattelu työmenetelmänä	24
5.4 Palveluohjauksen malli	25
6 TUTKIMUSTEHTÄVÄT	28
7 TUTKIMUSMENETELMÄT JA ANALYYSI	29
7.1 Haastattelut	29
7.2 Kohderyhmäanalyysi	31
7.3 Sisällönanalyysi	32
8 TULOKSET	33
8.1 Ennako-odotukset tukikodista sekä niiden toteutuminen todellisuudessa	34
8.2 Vertaistuen merkitys ja näkyminen Kotikartanolla	37
8.3 Yhteisöllisyyden esiintyminen Kotikartanossa	41
8.4 Työntekijän rooli Kotikartanolla	47
8.5 Tulevaisuuden kuvat Kotikartanon jälkeen	49
9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	54
LÄHTEET	59

LIITTEET

Liite 1. Asukashaastattelun kysymykset.

Liite 2. Tutkimuslupahakemus.

KUVAT

Kuva 1. Kotikartano.

8

KUVIOT

Kuvio 1. Tampereen kaupungin päihdepalvelujärjestelmä (Tampereen kaupunki 2011, 11). 10

Kuvio 2. Vertaistoimintaryhmän keskeisiä merkityksiä (Jyrämä 2010, 26). 20

Kuvio 3. Kuntoutuksen keskeiset arvot (Ihalainen ym. 2002, 39). 23

Kuvio 4. Palveluohjauksen ympyrä (Ruotsin sosiaalhallitus 2002, 30). 26

TAULUKOT

Taulukko 1. Käytetyt päihteet ja niiden käyttäjämäärät Kotikartanoon hakeneilla 28 henkilöllä, 1.1.2011–30.6.2011 välisenä aikana..... 33

1 JOHDANTO

Yhteisöllisyys sekä vertaistuki näkyvät päivittäisissä toiminnoissa Kotikartanolla, joka on päihdekuntoutujille tarkoitettu tukiasumisen yksikkö Tampereella. Yhteisöasuminen sekä vertaistuen merkitys kuntoutusprosessissa alkoivat kiinnostaa minua käydessäni tutustumassa Kotikartanolla joulukuussa 2010. Ajattelin saavani hyvän mahdollisuuden tutkia lisää vertaistuen ja yhteisöllisyyden vaikutuksia ja näkyvyyttä tukikodissa tekemällä opinnäytetyöni kyseiseen paikkaan. Tutkimuksessani keskityin pääasiassa yhteisöllisyyden ja vertaistuen esiintymiseen Kotikartanossa sekä työntekijän rooliin.

Toteutin tutkimuksen haastattelemalla Kotikartanon asukkaita. Haastattelut ovat puolistrukturoituja, jotka suoritettiin yksilöhaastatteluina. Haastatteluiden pohjalta asukkaat pohtivat yhteisöllisyyden sekä vertaistuen esiintymistä tukikodissa. Työntekijän rooli Kotikartanolla oli myös yksi tarkasteltavista asioista. Lisäksi asukkaat vastasivat myös kysymyksiin, jotka käsittelivät ennako-odotuksia tukikotia kohtaan sekä niiden toteutumista todellisuudessa. Haastatteluissa käytiin läpi vielä asukkaiden tulevaisuuden haaveita ja suunnitelmia tukiasumisen loppumisen jälkeen.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda Kotikartanon asukkaiden ääni kuuluviin selvittämällä miten vertaistuki, yhteisöllisyys sekä työntekijän rooli esiintyvät tukikodissa. Tutkimukseni kautta saadaan vertaistuesta ja yhteisöllisyydestä lisää tietoa, jota voidaan levittää eteenpäin päihdekuntoutujille, työntekijöille, sosiaalialan opiskelijoille tai muille asiasta kiinnostuneille.

Toivon, että tutkimustulosten kautta myös Kotikartanon työntekijät saisivat arvokasta tietoa asiakkaidensa mielteistä ja odotuksista tukiasumista kohtaan. Tutkimuksesta saatu tieto voi auttaa ohjaajia ottamaan työssään asiakkaiden tarpeet ja toiveet paremmin huomioon sekä kehittämään tukikodin toimintaa tulevaisuudessa.

2 KOTIKARTANO OSANA KANSALLISTA PÄIHDEHUOLTOA

2.1 Päihdehuollon järjestäminen Suomessa

Päihdepalveluja tulee olla saatavilla kaikille niitä tarvitseville ja palvelut pyritään järjestämään asiakkaan tarpeen mukaan. Päihdepalveluja on monenlaisia ja niitä tarjoavat ensisijaisesti sosiaali- ja terveyshuollon peruspalvelut. Peruspalveluiden ollessa riittämättömät siirrytään päihdehuollon erityispalveluihin. Päihdehuollon kuntoutuspalvelut kuten asumispalvelut ovat yleensä yhdistelmä sosiaali- ja terveyshuollon peruspalveluita, avo- tai laitoshoittoa sekä eritoten päihdeasiakkaille suunnattuja palveluja. (Kuntoutusselonteko 2002, 16.)

Puitteet päihdepalveluille ja sen järjestämiselle asettaa Päihdehuoltolaki (Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41) sekä muut päihdepalveluja tukevat suositukset, kuten Päihdepalvelujen laatusuosituksiset. Suosituksissa määritellään muun muassa kuntien päihdepalveluiden järjestäminen, ehkäisevän päihdetyön menetelmät sekä päihdepalveluiden työnjako (Päihdepalvelujen laatusuosituksiset 2002).

2.2 Tampereen A-kilta ry:n Kotikartano

Kotikartano on Tampereen A-kilta ry:n alla toimiva sosiaalista tuetun asumisen yksikkö päihteistä eroon pyrkiville, pääasiassa täysi-ikäisille tamperelaisille henkilöille.

Kuva 1. Kotikartano.

Tukikoti valmistui 1994 ja se toimii kuntoutujille välivaiheena omaan asuntoon siirryttäessä. Kotikartanossa on yhteensä 17 asukapaikkaa, jotka on jaettu kahteen erilliseen rakennukseen. Päätalossa on kolme eri solua, joihin mahtuu yhteensä 11 asukasta. Jokaisessa solussa on oma keittiö sekä jokaisessa huoneessa WC ja suihku. Yksi soluista on suunniteltu liikuntaesteisiä varten. Rivitalossa on kolme kaksiota, joissa on asunto kuudelle hengelle tai kolmelle pienperheelle. Kaikkiin huoneisiin kuuluu peruskalustus sekä liinavaatteet. Päätalon yhteistiloja ovat kodinhoituhuone, keittiö, oleskeluhuone, takkahuone ja sauna. (Tampereen A-kilta ry 2011.)

Asumisyksikössä pyritään omatoimisuuteen ja sen opettelemiseen sekä itsenäisyyteen. Tämän vuoksi asukkaat muun muassa hoitavat ruokailunsa ja talon siivouksen itse. Nämä asiat tuovat myös rytmiä ja turvallisuutta arkeen. Asumisen kesto on yksilöllinen, mutta yleisesti asumisaika on kuudesta kuukaudesta vuoteen. Asukkaita pyritään kannustamaan ryhmä- ja harrastetoimintoihin, jotta päihdeongelmaa tulisi hoidettua talon ulkopuolellakin.

(Tampereen A-kilta ry 2011.) Aikaisempia tilastoja katsoen parhaat tulokset on saavutettu, kun asuminen on kestänyt noin kahdeksan – kymmenen kuukautta.

Asukkaiden kesken Kotikartanolla toimii toverikunta, joka koostuu siihen haluavista asukkaista. Toverikunta myy pientä suolaista ja makeaa purtavaa yhteiskeittiön tiloissa ja myynnistä saaduilla tuloilla järjestetään grilli-iltoja ja muuta ajanvietettä kaikkien asukkaiden kesken.

Vaikka Kotikartanolla asuu monen ikäisiä miehiä ja naisia, joilla jokaisella on omanlainen päihdetaustansa, tyypillinen asukas on kuitenkin keski-ikäinen alkoholiongelmainen mies, jonka päihteidenkäyttö on alkanut jo teini-iässä. Päihteidenkäyttö on kestänyt usein monia vuosia ja on ollut rankkaa ja moninaista. Nämä asiat ovat johtaneet myöhemmin fyysiseen ja henkiseen riippuvuuteen. Tyypillisesti asukkaalla on takanaan monia eri katkaisukertoja ja kuntoutusjaksoja ennen Kotikartanolle hakeutumistaan. Onnistuneesti kuntoutusjakson suorittaa noin puolet asukkaista, toinen puoli joutuu sääntörikkomusten vuoksi muuttamaan pois ennenaikaisesti. 28 henkilöä haki Kotikartanolta asumispaikkaa 1.1.2011–30.6.2011 välisenä aikana.

Kotikartanolla työskentelee kolme vakituista työntekijää, joilla kaikilla on alaan liittyvä perus- tai ammattitutkinto. Työntekijät tekevät kahta eri vuoroa maanantaista sunnuntaihin. Työaika vaihtelee 9:30 – 22:00 välillä. Yöllä Kartanolla ei ole työntekijää.

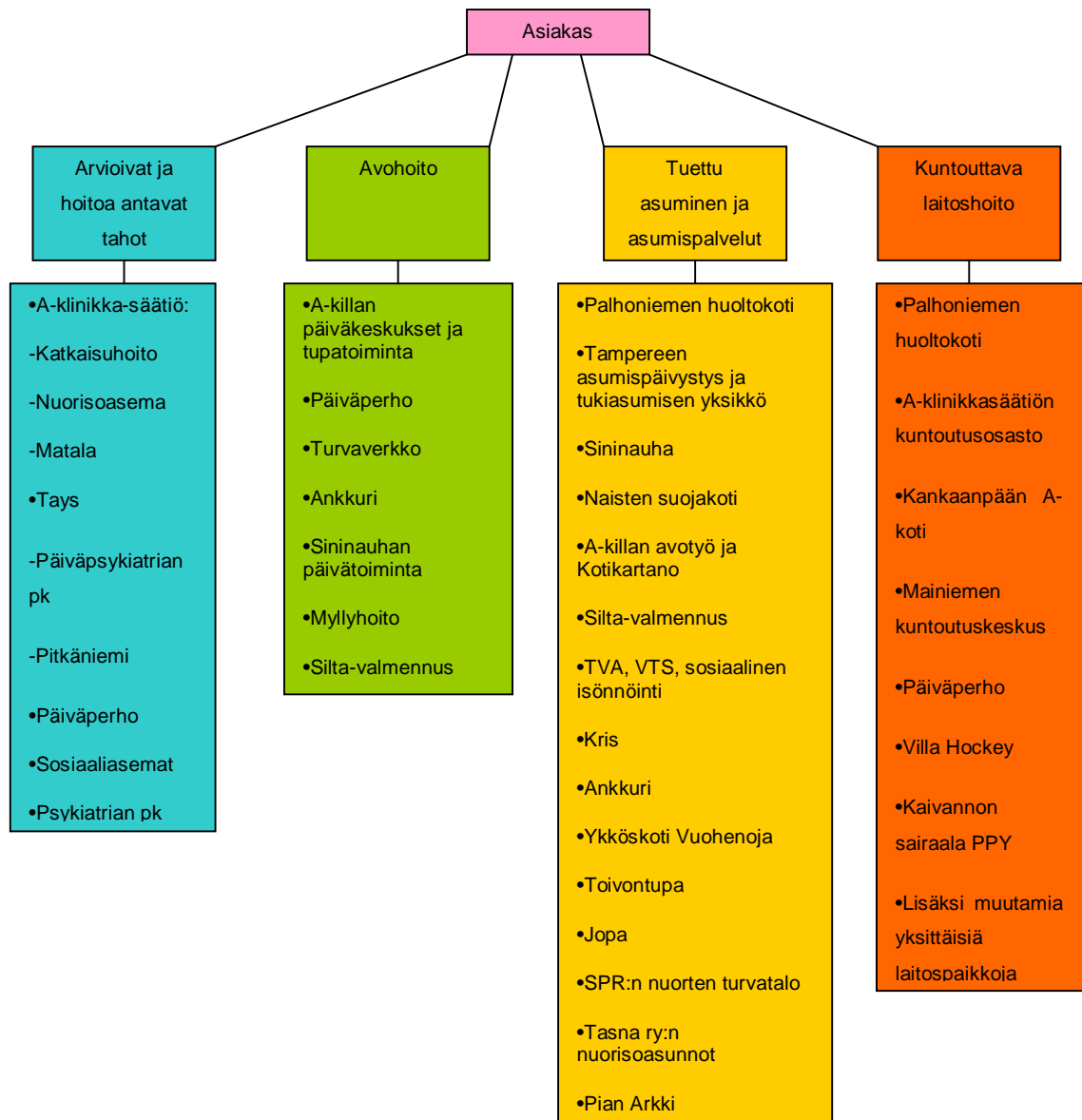
Toiminnan rahoittaa Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimi ostopalvelusopimuksena. Kotikartanolla on mahdollisuus ottaa asukkaita myös muista kunnista, jolloin asukkaan kotikunta maksaa asumisen. Maksu koostuu kuntaosuudesta ja asiakasmaksusta.

2.3 Tampereen päihdehuollon asumispalvelukokonaisuus

Tampereen päihdehuollon asumispalveluiden palvelukokonaisuus on laaja. Osan asumispalveluyksiköistä kaupunki omistaa itse, mutta suurin osa näistä palveluista ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Tampereen kaupungissa toimii tilaaja-tuottaja -organisaatiomalli. Tilaajan organisaatioon kuuluu päihde-

ja mielenterveyspalveluiden asiakasohjausyksikkö Loisto, joka koordinoi palveluiden hankintaa ja neuvoo palveluiden tuottajia ja sosiaalityöntekijöitä. (Tampereen kaupunki 2011, 21,18.)

Päihdekuntoutujien asumispalvelut voidaan jakaa asiakkaan tarvitseman tuen mukaan tuettuun asumiseen, tehostettuun palveluasumiseen ja palveluasumiseen (Tampereen kaupunki 2011, 21). Seuraavassa kuviossa näkyy Tampereen kaupungin päihdepalvelujärjestelmän kokonaisuus.

Kuvio 1. Tampereen kaupungin päihdepalvelujärjestelmä (Tampereen kaupunki 2011, 11).

Päihdepalveluja tarvitsevat ottavat itse yhteyttä A-klinikkatoimen palveluihin, sosiaaliasemille tai terveydenhuollon peruspalveluihin. Tämän jälkeen päihdepalvelujen asiakasohjausyksikkö Loisto suunnittelee yhdessä hoitoa arvioivan tahon ja sosiaalityöntekijän kanssa asiakkaan tarvitseman päihdehuoltopalvelun. (Tampereen kaupunki 2010.)

Päihdekuntoutujat, jotka eivät tarvitse jatkuvaa apua, siirtyvät yleensä vieroitus- ja kuntoutusjakson jälkeen asumispalvelun keveimpään muotoon, tuettuun asumiseen. Pääsääntöisesti omissa vuokra-asunnoissaan asuvat kuntoutujat saavat arkeensa ajoittain ohjausta ja tukea tavoitteena siirtyminen itsenäiseen asumiseen. (Tampereen kaupunki 2011, 22.)

Tampereella tuetun asumisen palveluita tarjoavat monet päihdehuollon avo- ja laitoshoitopalveluita tuottavat yhteisöt (Tampereen kaupunki 2011, 22). A-kilta ry:n tukikoti Kotikartano kuuluu edellä mainitun tuetun asumisen piiriin, joka käy ilmi myös edellisestä kuviosta.

Kotikartanoon asukkaaksi haluavien ihmisten on myös ensin otettava yhteyttä omaan sosiaalityöntekijäänsä joka harkintansa puitteissa tekee palvelupyynnön asiakkaastaan Loistoon. Hyväksytyt palvelupyynnön jälkeen asiakas voi ruveta kyselemään vapaita paikkoja Kotikartanolta.

Tampereen kaupungin (2011, 21–22) muut päihdehuollon asumispalveluiden muodot ovat tehostettu palveluasuminen, joka on tarkoitettu niille päihdekuntoutujille joilla on oltava apu saatavilla kokoajan sekä omassa arjessaan säännöllistä tukea ja ohjausta kaipaaville päihdekuntoutujille on palveluasumisen muoto.

3 PÄIHDEKUNTOUTUJAN SOSIAALISEN JA YHTEISÖLLISEN KUNTOUTUKSEN TAVOITTEET

3.1 Päihdekuntoutuja ja kuntoutuksen yleiset tavoitteet

Päihdeongelmasta kärsivän ihmisen psyykinen toimintakyky on heikentynyt joko pysyvästi tai kokonaan. Psyykkisen toimintakyvyn heiketessä ihminen altistuu syrjäytymiselle. Tämä kaava toimii valitettavasti myös toisinpäin, syrjäytyneisyys altistaa päihdeongelmille. Ihmisen toimintakyvyn heikkeneminen määrä on aina yksilöllinen, mutta esiin tulevia ongelmia voivat olla muun muassa passiivinen ja haluton käytös, erilaiset pelot ja arkisten taitojen heikentyminen. (Ihalainen ym. 2002, 121.)

Päihdeongelmaisen menneisyshistoria on usein myös karu. Taustalta löytyy turvattomuuden tunteita, hylkäämisiä ja vaikeita elämänvaiheita. Nämä ovat osaltaan aiheuttaneet ihmiselle erittäin alhaisen itsearvostuksen, heikon minäkuvan ja sosiaalisten taitojen puutteellisuuden. (Ihalainen ym. 2002, 122; Vuori-Kemilä, 2003, 66.)

Päihdekuntoutuja on henkilö, joka on hakenut apua vakavaan ja ongelmalliseen päihdekäyttöön, yleensä ensin katkaisuhoidon kautta. Itse päihdekuntoutus alkaa akuuttivaiheen hoidon jälkeen.

Kuntoutuspalveluja on Suomessa tarjolla monenlaisia, riippuen ihmisten tarpeista ja tavoitteista. Kuntoutusjärjestelmämme on kuitenkin hajanaisen ja pirstaleinen ja sitä voi olla vaikea hahmottaa vaikka järjestelmää on pyritty muovaamaan yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi vuosien saatossa.

Kuntoutuksen tavoitteena on aina ihmisen elämäntilanteen muutos parempaan (Härkäpää & Järvikoski 2004, 35). Kuntoutuksen avulla pyritään integroimaan kuntoutuja takaisin yhteiskuntaan, sen toimivaksi jäseneksi. (Härkäpää & Järvikoski, 1995, 12). Kuntoutuminen määritellään valtioneuvoston eduskunnalle antaman kuntoutusselonteon mukaan näin:

Kuntoutumisen näkökulmasta kuntoutus voidaan määritellä ihmisen tai ihmisen ja ympäristön muutosprosessiksi, jonka tavoitteena on toimintakyvyn, itsenäisen selviytymisen, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistäminen. Kuntoutus on suunnitelmallista ja monialaista, usein pitkäjänteistä toimintaa, jonka tavoitteena on auttaa kuntoutujaa hallitsemaan elämäntilanteensa. (Kuntoutusselonteko 2002, 3.)

Kuntoutusmuotoja on monia erilaisia, mutta pääasiassa ne voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen: lääkinnälliseen, ammatilliseen, kasvatukselliseen sekä sosiaaliseen kuntoutukseen (Härkäpää & Järvikoski 2004, 23).

3.2 Sosiaalinen kuntoutus

Päihdeasiakkaat kuuluvat yleisesti sosiaalisen kuntoutuksen piiriin, jota kunnissa järjestää kuntien sosiaalihuolto. Sosiaalisen kuntoutuksen painopiste on sosiaalisen toimintakyvyn parantamisessa. Sosiaalisella kuntoutuksella voidaan helpottaa muun muassa asiakkaan asumista, liikkumista sekä yleistä osallisuutta yhteiskunnassa. Tämän seurauksena asiakkaan selviytyminen arkipäivän välttämättömistä askareista, vuorovaikutussuhteista sekä asiakkaan oman toimintaympäristön rooleista parantuu. (Härkäpää & Järvikoski 2004, 24.) Kuntoutujan oma panos, motivaatio sekä omaan toimintaympäristöön vaikuttaminen ovat edellytys kuntoutumisen onnistumiselle.

Päihdeongelmainen tarvitsee usein pitkäkestoisen sosiaalisen kuntoutusjakson, joka kattaa kaikki toimintakyvyn osa-alueet. Kuntoutuksen aikana päihdekuntoutuja pyrkii löytämään itsestään niitä keinoja, joiden avulla hän voimaantuu sekä pystyy taas toiminaan tasapainoisesti yhteiskunnan jäsenenä. Niemi ym. (2007, 18.)

Niemen ym. (2007, 18) mukaan kuntoutuksessa ollessaan kuntoutuja oppii hyväksymään ja tunnistamaan sairautensa sekä siitä aiheutuneet elämäntilanteen muutokset olemassa olevina tosiasioina. Kuntoutumisen jatkuessa päihdekuntoutuja voi löytää uusia voimavaroja, menetelmiä ja tapoja toimia arkipäivän vaikeissakin tilanteissa.

3.3 Yhteisökuntoutus

Yhteisökuntoutus eroaa De Leonin (1994, 18) mukaan kahdella eri tavalla tavallisiin päihdehoitoihin verrattuna. Hoidon systemaattinen lähestymistapa ohjautuu tarkasti ottaen huomioon kuntoutujan ja hänen riippuvuutensa yksilölliset piirteet. Tärkein opettaja ja neuvoja yhteisössä asuvalle päihdeongelmalliselle henkilölle on itse yhteisö. Yhteisö koostuu sosiaalisista suhteista, vertaistuesta ja ohjaajista, jotka toimivat roolimallina kuntoutujalle. Muut yhteisön jäsenet sekä ohjaajat tukevat kuntoutujaa positiiviseen muutokseen ja toipumiseen. Näin ollen yhteisö itse on se tapa ja menetelmä, jolla muutos päihdekuntoutujassa saadaan aikaan.

Suomessa puhutaan yleensä yhteisöllisestä kuntoutuksesta, hoidosta tai yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta, kun taas englanninkielissä teksteissä samasta asiasta kirjoitetaan terapeuttisina yhteisöinä, jotka käsittävät psykiatriset kuntoutusyhteisöt ja päihdekuntoutusyhteisöt. Käsitteiden kirjosta huolimatta niiden oleellinen sisältö on sama: yhteisöllisellä kuntoutuksella pyritään parantamaan asiakkaiden tilaa tarjoamalla heille erilaisia välineitä kykyjensä kehittämiseksi, kuntoutumiseksi ja uuden oppimiseksi. (Murto 1997, 13, 17.)

Anttisen (1995, 63) mukaan yhteisökuntoutuksen tavoitteena on yhteisön jäsenten antama tuki toisille, jolloin ihminen kokee kuuluvansa yhteisön jäseneksi ja hänen eristäytyneisyyden ja yksinäisyyden tunne katoaa. Kaikkia yhteisössä eläviä ihmisiä tulee kunnioittaa yksilönä. Heitä tulee tukea ja opastaa arkielämään liittyvissä asioissa, jolloin yksilötasolla tapahtuu voimaantumista, motivaatio onnistumista ja selviytymistä kohtaan kasvavat ja näin ollen ihminen alkaa tuottaa yhteisöön lisää sosiaalista pääomaa.

Yhteisökuntoutuksen tärkein periaate on, että kaikki pyrkivät samaan päämäärään, yhdessä (Latvala ym. 1995, 68.) Yhteisön jäsenten välinen vuorovaikutus antaa kaikille osapuolille tärkeitä sosiaalisia eväitä, valmiuksia ja taitoja, joita tavallinen hoidollinen toiminta ei tuota. Yhteisen päämäärän

tavoittelu sekä lämpimässä vuorovaikutuksessa toiminen edistävät yksilöllisyyden tuntua ja itsetunnon kasvua.

Kotikartano on asukkailleen kodinomainen yhteisö, jossa korostuu perheenomaisuus. Ojasen (1995, 74–75) mukaan kodinomaisen yhteisöjen punainen lanka on normaaliuden periaate. Yhteisössä suoritettaviin tehtäviin tulisi kuulua mahdollisemman paljon arkisia askareita sekä kodinomaisia tehtäviä. Niiden tuomien positiivisten kokemusten kautta asiakkaille kertyy paljon elämäkokemusta, sosiaalisia ja vuorovaikutuksellisia taitoja. Lisäksi heille avautuu mahdollisuus voimaantua takaisin täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi. (Isohanni 1986, 142–143.)

Ruisniemi (2006, 5) tutki väitöskirjassaan yhteisöllisen päihdekuntoutuksen vaikutuksista toipuvan päihderiippuvaisen minäkuvaan. Tutkimustulokset osoittavat muun muassa, että yhteisö koettiin turvalliseksi paikaksi, jossa syntyi luottamussuhteita ja kiintymystä muita yhteisön jäseniä kohtaan vaikka tutustuminen uusiin ihmisiin olikin välillä vaikeaa. Yhteisö oli tulkintojen mukaan myös tiukka ja kontrolloiva, mutta se ymmärrettiin huolenpitona ja välittämisenä. Yhteisö toimi yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä yhteisössä koettiin voivan harjoittaa sosiaalista kanssakäymistä sekä elämän perusasioiden oppimista. Vastaajien mukaan yhteisö voi myös mahdollistaa oma identiteetin löytämisen.

Yksilöllisyys yhteisössä ei aina Ruisniemen (2006, 149, 173–174.) oletusten mukaan onnistu ja oman tilan löytäminen voi olla vaikeaa. Palaute muille yhteisön jäsenille sekä itse saatu palaute koettiin rankkana, mutta tarpeellisena yhteisön toimimisen kannalta. Kuntoutujien sosiaaliset taidot ja luottamus muita ihmisiä kohtaan kasvoivat kuntoutuksen aikana. Koettu turvallisuudentunne yhteisön sisällä oli näiden tulosten edellytys. Päivärutiinit ja toiminnallisuus auttoivat yhteisön jäseniä pääsemään ryhmään paremmin sisälle. Sosiaalisten suhteiden ja aktiivisuuden lisääntyminen koettiin toipumisen elementtinä.

4 YHTEISÖLLISYYS JA VERTAISTUKI OSANA KUNTOUTUSTA

4.1 Yhteisön ja yhteisöllisyyden määritelmä

Yhteisön ja yhteisöllisyyden määrittäminen ei ole helppoa. Yhteisö on paikka, toimintaympäristö, josta ihminen saa aina jotakin. Ihmisen sosiaalista pääomaa kutsutaan yhteisöllisyydeksi, joka ei ole materiaa vaan aineetonta hyötyä, terveyttä. Yksin ihminen ei voi sitä omistaa, mutta ryhmässä, yhteisössä siitä voi tulla voimavara. Hyvä yhteisöllisyys ruokkii itse itseään, mutta vaatii myös yhteisten sääntöjen noudattamista sekä kunnioitusta toisia yhteisöön kuuluvia ihmisiä kohtaan. (Hyypä 2005, 19.)

Ruuskanen (2011) kirjoittaa, että yhteisöllisyyden koetaan koostuvan säännöistä, luottamuksesta ja erilaisista verkostoista. Nämä kolme toimijaa edesauttavat yhteisössä toimivien ihmisten välistä toimintaa sekä vuorovaikutusta, resurssien hyödyntämistä ja asioiden yhteensovittamista. Yhteisöllisyyden perusideana on parantaa yhteiskunnallista toimintaa.

Lehtosen (1990 ks. Kaipio 2000, 12) mukaan toimintamuodot ja tavoitteet vaihtelevat eri yhteisöissä. Kaikille yhteistä on kuitenkin jäsenten välinen tiivis ja varaukseton vuorovaikutussuhde. Ryhmän sisäisessä vuorovaikutussuhteissa määräytyvät muun muassa jäsenten keskeiset käyttäytymissäännöt, normit, ryhmän sisäiset roolit sekä arvojärjestys. Ryhmän sisälle muodostuvat käyttäytymissäännöt ovat ryhmän jäsenille erilaiset, usein vapaammat, kuin ulkopuolisille. Yksilötasolla muodostuu käsitys siitä, missä rajoissa yksilö voi toteuttaa käyttäytymisvapauttaan.

4.2 Positiivisella yhteisöllisyydellä rakennetaan yhteisöä

Haapamäen (2000, 15) mukaan rakentavaa ja ylläpitävää toimintaa yhteisössä kutsutaan positiiviseksi yhteisöllisyydeksi. Positiivisessa yhteisössä ihminen uskaltaa olla oma itsensä ja tuoda julki ajatuksena ja mielipiteensä. Hän saa

voimaa muista yhteisön jäsenistä, pääsee vaikuttamaan päätettäviin asioihin ja toimii ryhmän aktiivisena osana. (Vesikansa 2000, 2.) Negatiivista yhteisöllisyyttä voisi luonnehtia siten, että yhteisössä löydetään esimerkiksi jokin hyvä ratkaisu tiettyyn ongelmaan, mutta siitä ei informoida kaikille yhteisön jäsenille. Tieto pidetään itsellä, jolloin saadulla hyödyllä korjataan vain omaa toimintaa, eikä koko yhteisön. (Haapamäki 2000, 15.) Negatiivisessa yhteisössä, jossa muut määräävät, ihminen tuntee myös turhautumista, on tyytymätön ja passivoituu. (Vesikansa 2000, 2). Yhteisöllisyys ei siis ole automaattisesti negatiivista tai positiivista, vaan se määräytyy ihmisten motiivien ja arvojen mukaan (Pulkinen 2002, 41).

Jotta yhteisöllisyyttä voidaan rakentaa ja ylläpitää, tarvitaan jokaisen yhteisön jäsenen panosta. Vain aktiivisella osallistumisella omana itsenään yhteisön toimintaan jäsenet voivat edesauttaa yhteisöllisyyden positiivisia vaikutuksia. Positiivisten vaikutusten saavuttamiseksi kommunikaatio yhteisön sisällä tulisi olla avointa, suoraa ja rehellistä. (Haapamäki 2000, 43.)

Erjantin ym. (1988, 75) mukaan jokaisella jäsenellä tulisi olla oikeus saada tietää häntä koskevat asiat ja mielipiteet kasvattaen näin turvallisuuden tuntua yhteisön sisällä. Avoimuudella vältytään myös sisäisiltä ristiriidoilta. Luottamuksen, avoimuuden ja turvallisuuden puuttuessa hoitotyön laatu saattaa heikentyä.

Yhteisön jäsenillä on Haapamäen (2000, 43–44) mukaan oikeus saada tietää itseään koskevat asiat suoraan, eikä välikäden kautta. Kun asioista puhutaan suoraan, vähentyy selän takana puhuminen, kuulopuheet sekä välikäsen käyttö. Suoraan puhuminen lisää positiivisia vaikutuksia yhteisön rakentamisessa sekä helpottaa asioiden käsittelyä. Kaikkien jäsenten tulisi myös sitoutua siihen, että sanotaan mitä ajatellaan. Rehellisen kanssakäymisen avulla päästään ongelmien juurelle, jolloin ne voidaan selvittää.

4.3 Vertaistuen lähtökohdat ja tavoitteet

Vertaistuki on vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. Vertaistuellla tarkoitetaan toimintoja, joissa oleellista on samankaltaisten asioiden läpikäyneiden ja samanlaisissa tilanteissa elävien ihmisten keskinäinen tuki, auttaminen ja kokemusten jakoa. Arvopohjana vertaistuessa toimii tasa-arvoisuus ja toisten ihmisten kunnioittaminen. Vertaistuki terminä sisältää monia eri ulottuvuuksia ja toimintamuotoja, kuten ryhmätoimintaa, yhteisöllisyyttä sekä vapaamuotoista yhteistoimintaa. Vertaistukea voi harjoittaa myös kahdenkeskisissä tapaamisissa, esimerkiksi puhelimesta ja Internetin välityksellä. (Pakolaisapu 2005, 5.)

Vertaistuen perusajatuksena on, että jokainen ihminen omaa sisäisiä voimavaroja, jotka voidaan aktivoida ja saada käyttöön vertaistoiminnan avulla. Aktivoinnin alkaessa, hitaasti ja pienin askelin, toimiva ihminen muuttuu passiivisesta avun vastaanottajasta aktiiviseksi toimijaksi, jolloin tapahtuu voimaantumista. Voimaantumisen myötä ihmisen on helpompi tehdä positiivisia päätöksiä sekä kantaa vastuuta omasta elämästään. (Laimio & Karnell 2010, 12–14.)

Vertaistukiryhmää voi vetää ammattilainen, esimerkiksi sosionomi (AMK), mutta ryhmät voivat pyöriä pelkästään ryhmäläistenkin voimin. Pelkästään ryhmäläisten ylläpitämät ryhmät omaavat vahvan omaan kokemukseen perustuvan asiantuntemuksen ja tietotaidon käsiteltävästä asiasta joka takaa sen, että kaikki ymmärtävät ja osaavat samaistua toisten tuntemuksiin. Vertaistuessa keskeisintä on kuitenkin tunne, ettei ole yksin maailmassa tai ongelmiansa kanssa ja että voi jakaa ajatuksiaan muille samassa tilanteessa oleville, tulla kuulluksi sekä hyväksytyksi sellaisena kun on. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011.)

Korhonen (2009, 55) painottaa vertaistuen merkitystä hoidon tukemisessa. Vertaistukiryhmään kuuluminen on yksi parhaita tukemisen keinoja ja se voi jatkua vaikka läpi elämän. Ryhmässä ihminen voi oivaltaa uusia asioita, oppia ymmärtämään itseään ja uskomaan omaan tervehtymiseensä. Vertaistuen

avulla ihmisen kokemat onnistumiset sekä oman kasvun näkeminen vahvistaa motivaatiota muutoksen ylläpitämiseksi. Vertaistuen kautta ihminen pystyy hyväksymään itsensä sellaisena kuin on ja näkemään, että muutos on omissa käsissä. Vertaistoiminta on oiva lisä täydentämään sosiaalista tukiverkostoa, mutta eivät pois sulje toistensa antamaa apua (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011).

Vertaistukea voi antaa ja vastaanottaa missä ja milloin vain. Kotikartanolla se tapahtuu keskellä arjen toimintoja, ruokaa laittaessa, pyykätessä, tupakalla ollessa tai vaikkapa televisiota katsellessa. Kotikartanolla asuvat ihmiset ovat jatkuvasti tekemisissä keskenään ja tämä mahdollistaa vertaistuen saannin lähes ympäri vuorokauden. Uuden ihmisen muuttaessa taloon muut asukkaat opastavat ja neuvovat talon tavoille sekä samalla antavat tukea uudessa elämäntilanteessa.

Laimio ja Karnell (2010, 19) kertovat, kuinka uuteen elämäntilanteeseen tulevan henkilön saama tuki toiselta samassa tilanteessa olevalta voi auttaa muokkaamaan tulokkaan identiteettiä positiiviseen suuntaan sekä auttaa näkemään ja ymmärtämään erilaisia oloja ja tuntemuksia. Vahtivaaran (2010, 22) mukaan uusien tulokkaiden ja toisten samassa tilanteessa olevien ihmisten kokemusten jakaminen on tärkeää, koska se vähentää yksinäisyyden, avuttomuuden sekä en kuulu joukkoon -ajatusten tuntemista.

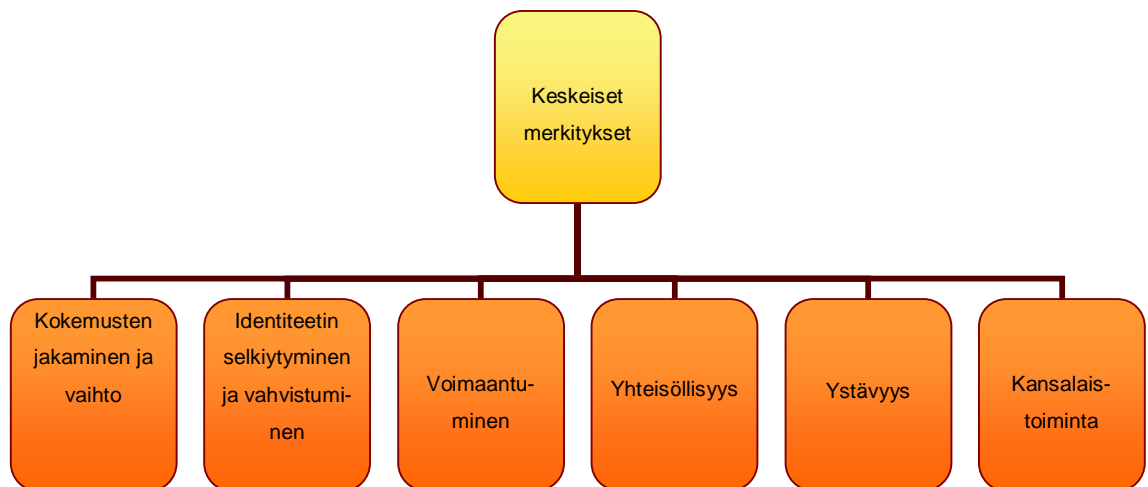
4.4 Vertaistoiminnan merkitykset aiempien tutkimusten mukaan

Sosiaali- ja yhteiskuntatieteiden sekä psykologian ja terveystieteiden piirissä on tehty paljon tutkimuksia ryhmämuotoisien vertaistukiryhmien merkityksestä sekä yhteisöllisten, että yksilöllisten kokemusten näkökulmista. Samalla on huomattu tiettyjä samankaltaisuuksia, joita ryhmätoimintaan osallistuvat henkilöt ovat kokemuksistaan kertoneet. Pennasen (2007, 67–72) tekemässä tutkimuksessa tutkittiin huumeidenkäyttäjien läheisten kokemuksia vertaistuesta. Tuloksissa kävi ilmi muun muassa, että vertaistuki toi vastaajille sen avun, jota he eivät muualta ole saaneet sekä tukea ja voimia jaksaa arjessa. Vertaistuesta sai

helpotusta elämään ja se poisti yksinäisyyttä. Ihmiset kokivat saavansa lohtua siitä, että muutkin ryhmäläiset olivat samassa tilanteessa kuin he itse.

Pennasen (2007, 67–72) tutkimuksessa ryhmäläiset huomasivat, että heidän ei tarvitse olla yksin ongelmiansa kanssa ja vaikka onkin ongelmia, niiden kanssa pystyy elämään. Vertaisryhmä toi ihmisille rohkeutta, ongelmia ei enää häpeily ja piilotettu, vaan pystyttiin puhumaan niistä avoimesti. Kokemusten vertailu ja jakaminen ryhmäläisten kesken nähtiin myös erittäin tärkeänä osana vertaistukea. Suhteet läheisten kanssa olivat parantuneet vertaistukiryhmässä käyntien aikana ja omaa elämää oli alettu arvostaa jälleen. Ryhmäläiset osaavat nykyään antaa aikaa myös itselle, jonka kautta vastaajien hyvinvointi on lisääntynyt.

Seuraava kuvio kuvaa Jyrkämän (2010, 26) mukaan vertaistukiryhmän kannalta keskeisiä merkityksiä.

Kuvio 2. Vertaistoimintaryhmän keskeisiä merkityksiä (Jyrkämä 2010, 26).

Ryhmätoimintaan osallistuvat pitävät Jyrkämän (2010, 26) mukaan tärkeänä kokemusten jakamista ja vaihtamista, jolloin kuuntelija voi samaistua kerrottuun tarinaan omien kokemusten kautta. Identiteetti selkiintyy ja vahvistuu toisten tarinoiden kautta ja oma elämä tulee itselle oikeutetuksi. Voimaantumista

yksilössä tapahtuu, kun ryhmän avulla löydetään omia voimavaroja, jaetaan kokemuksia sekä saadaan tukea ja vahvistusta ryhmäläisiltä muuttuneessa elämäntilanteessa. Oma lähiyhteisö on saattanut ohentua ongelmien myötä, joten vertaistukiryhmä luo yhteenkuuluvuuden tunteen ryhmäläisten kesken. Vertaisryhmästä löytyy usein myös uusia ystäviä, jotka ymmärtävät ja käyvät läpi samaa elämäntilannetta.

5 OHJAAJAN TYÖMENETELMÄT KOTIKARTANOSSA

5.1 Työntekijöiden keskeisiä tehtäviä ja tavoitteita yhteisökuntoutuksessa

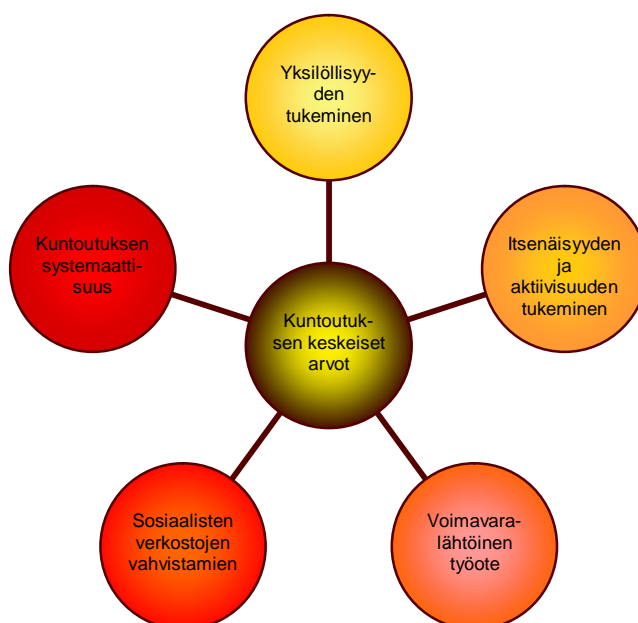
Tärkeitä työntekijöiden tehtäviä De Leonin (2008, 464) mukaan yhteisökuntoutuksessa on edistää asiakkaan itseavun saantia, toimia asiakkaalle positiivisena roolimallina ja järkevänä viranomaisena. Asiakkailla on usein menneisyydessä huonoja kokemuksia viranomaisista, joten yhteisökuntoutuksen työntekijän on tärkeää luoda luottamusta, positiivisia kokemuksia ja kannustaa asiakasta. Työntekijän toimiessa opettavaisesti ja ohjaavasti käskemisen ja rangaistusten sijaan hän tarjoaa asiakkaalle syyn tehdä oikeita päätöksiä elämässä ja selittää minkälaisia seuraamuksia päätöksistä koituu.

Kotikartanolla ohjaajan tärkein tavoite on auttaa asukkaita selviytymään omassa elämässään itsenäisesti ilman päihdeongelmaa tukiasumisen jälkeenkin. Muita työntekijän tehtäviä ovat muun muassa asukkaiden neuvonta esimerkiksi virastoasioissa, oma-arviointikeskustelut sekä asukkaiden haastattelut haku- ja tulotilanteissa. Jokaiselle asukkaalle nimetään erikseen omaohjaaja, joka pääasiassa huolehtii ja opastaa asukasta hänen asioissaan. Joka toinen viikko tukikodissa pidetään asukaskokous, jossa joku työntekijöistä toimii puheenjohtajana.

Ohjaajat itse kokevat tärkeimmiksi tehtävikseen tukikodissa läsnäolon asukkaita varten ja kuuntelemisen taidon omaamisen. Jokainen ohjaaja osallistuu lisäksi omalla persoonallaan yhteisön arkeen ja toimintoihin. Kuntoutuskeskeinen toimintamalli, motivoivan haastattelun käyttäminen asukkaiden kanssa sekä palveluohjauksen malli ovat Kotikartanon henkilökunnan työmenetelmiä.

5.2 Kuntoutuskeskeinen toimintamalli

Kuntouttavan työotteen päämääränä on Ihalaisen ym. (2002, 39, 42) mukaan muun muassa kuntoutujan itsenäisyyden, omatoimisuuden ja suhteellisen riippumattomuuden saavuttaminen. Kuntoutuskeskeisessä toimintamallissa korostuvat kuntoutujan omat vaikutusmahdollisuudet sekä työntekijän rooli tasa-arvoisena yhteistyökumppanina ja mahdollisuuksien avaajana. Seuraavassa kuviossa paljastuvat kuntoutuksen keskeisimmät arvot.

Kuvio 3. Kuntoutuksen keskeiset arvot (Ihalainen ym. 2002, 39).

Jokaisella meistä on oikeus saada elää mielekästä elämää. Kuntoutujakeskeisessä mallissa kuntoutujan yksilöllisyyttä kunnioitetaan ja jokaista pidetään ainutlaatuisena ja arvokkaana yksilönä. Kuntoutuja itse on oman elämänsä asiantuntija ja siksi on eriarvoisen tärkeää, että työntekijä osaa kuunnella kuntoutujan omia merkityksiä ja tulkintoja. Näin ollen ohjaaja yhdessä kuntoutujan kanssa rakentavat ja sopivat kuntoutuksen tavoitteista ja päämääristä. Kanssakäyminen ohjaajan ja kuntoutujan kesken tulisi olla tasa-arvoista ja molempiin suuntiin kunnioittavaa dialogia. Kuntoutus tulisi

sujuvuuden kannalta järjestää tavoitteellisesti ja järjestelmällisesti. Työntekijöiden ja eri toimijoiden välillä tulisi vallita yhteisymmärrys sekä sujuva yhteistyö, jotta kuntoutus onnistuisi tuloksettaasti ja tavoitteellisesti. (Ihalainen ym. 2002, 41, 45.)

Kuntoutujan itsenäisyyttä, aktiivisuutta, itsenäistä päätöksentekoa ja osallisuutta tulee tukea kuntoutuksessa. Kuntoutuja itse osallistuu kuntoutuksen suunnitteluun ja sitoutuu yhteisesti sovittuihin sääntöihin ja tavoitteisiin. Kuntoutujan omat voimavarat ja niiden hyödyntäminen nousevat keskeisiksi arvoiksi kuntoutuskeskeisessä toimintamallissa. Jollei kuntoutujan omia kiinnostusten kohteita, ajatuksia ja tavoitteita oteta huomioon, ihminen ei kehity eivätkä voimavarat kasva. Voimakeskeisellä työotteella päästään kiinni kuntoutujan elämäntilanteen arvioimiseen laaja-alaisesti. (Ihalainen ym. 2002, 41–43.)

Sosiaalisilla verkostoilla on tärkeä tehtävä jokaisen ihmisen elämässä. Kuntoutujalle sosiaalisen verkoston merkitys on mahdollisesti vielä suurempi, koska mitä enemmän kuntoutujalla on ihmisiä ympärillään, jotka tukevat, kannustustavat ja auttavat, sitä paremmat mahdollisuudet hänellä on kuntoutua. Työntekijän tehtävänä on tunnistaa ja hyödyntää kuntoutujan sosiaalista verkostoa ja edistää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. (Ihalainen ym. 2002, 43.)

5.3 Motivoiva haastattelu työmenetelmänä

Motivoivaa haastattelua ja siitä polveutuvaa motivoivaa toimintatapaa käytetään paljon päihdeasiakkaiden parissa työskenneltäessä. Motivoivassa haastattelussa noudatetaan neljää keskeistä periaatetta. Asiakaskeskeinen ja empatialähtöinen kanssakäyminen on motivoivan haastattelun perusidea. Toinen periaate koskee ristiriitoja. Asiakkaasta itsestään pitäisi lähteä liikkeelle halu muutokseen. Työntekijä antaa välineitä ja tukee muutoksen toteuttamisessa, kunhan asiakas on vain itse valmis, halukas ja kykenevä muuttumaan. Kolmanneksi työntekijän tulisi pyrkiä kääntämään asiakkaan muutosvastustus hyödyllisiksi välineiksi muutoksen edistämiseksi, olla

väittämättä vastaan asiakkaan kanssa muutoksesta ja tuoda esille uusia näkökulmia muutoksesta. Neljänneksi, asiakas on aina itse vastuussa teoistaan ja päätöksistään, mutta työntekijän tulee motivoida asiakastaan ja uskoa positiivisen muutoksen mahdollisuuteen. (Miller & Rollnick 2002, 36–41.)

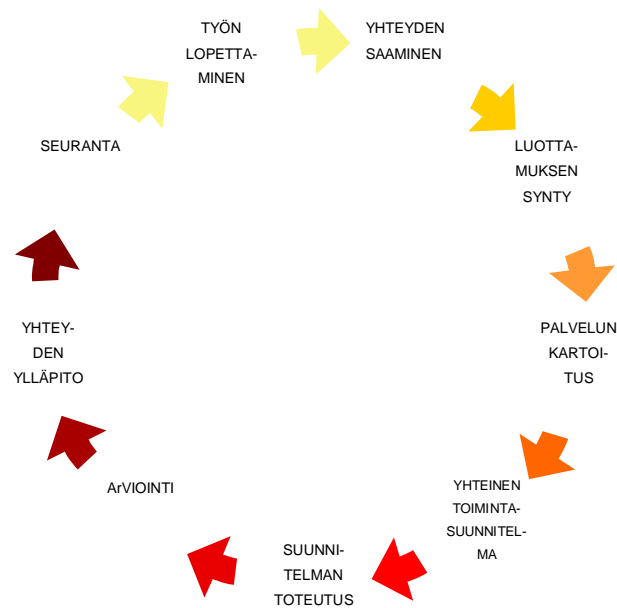
Heijastava kuuntelu on yksi työväline motivoivassa haastattelussa. Siinä työntekijä esittää lisäkysymyksiä ja toistaa toisin sanoin, mitä haastateltava on sanonut. Avoimia kysymyksiä pyritään myös käyttämään, joihin asiakas ei voi vastata pelkästään kyllä tai ei – sanoin. (Salo-Chydenius 2010.)

Motivoivaa haastattelua käytetään Kotikartanolla, kun asukkaan kanssa keskustellaan esimerkiksi päihteidenkäytön lopettamiseen liittyvistä syistä tulohaastattelun tai oma-arviointikeskusteluiden yhteydessä. Asukas tekee suunnitelman työntekijän kanssa muutoksen eteenpäinviemisestä sekä keinoista toteuttaa haluttu muutos. Työntekijä pyrkii tekemään huomioita asukkaan kanssa hänen arkipäivän toiminnoistaan sekä suunnata hänen ajatuksensa ja energiansa kohti muutosta. Asukkaan kannustaminen ja tukeminen päihteettömään elämään on Kotikartanon työntekijän tärkeä tehtävä.

5.4 Palveluohjauksen malli

Kotikartanon työntekijät käyttävät työssään palveluohjauksellista työmenetelmää. Palveluohjausta toteutetaan yksilökohtaisesti, asiakaslähtöisesti ja joustavasti. Palveluohjauksessa keskeistä on koota yhteen asiakkaan tarvitsemat palvelut monimuotoisessa palvelujärjestelmässä ja toimia asiakkaan edun mukaisesti. Asiakkaan riippuvuushoidon ulkopuolella olevien asioiden avustaminen kuuluu myös palveluohjauksen malliin. (Siegal 1998, 12–13.)

Palveluohjauksen mallissa ohjaaja luo ja tekee yhteistyötä palveluohjaukseen osallistuvien eri tahojen välillä, lähtökohtana oman asiakkaansa tarpeet. Palveluohjauksen eri yhteistyömallit noudattavat lähes aina samankaltaista perusmallia, joka on kuvattu seuraavassa kuviossa. (Ruotsin sosiaalhallitus 2002, 30.)

Kuvio 4. Palveluohjauksen ympyrä (Ruotsin sosiaalhallitus 2002, 30).

Yhteyden saaminen kuvastaa jo sitä ensimmäistä yhteydenottoa, kun asiakas ensimmäistä kertaa ottaa yhteyttä Kotikartanolle. Tukiasumiseen hakemisen edellytys on, että asiakas on asiakkaana jossain pidempijaksoisessa päihdehuollon kuntoutuksessa ja sosiaalityöntekijä on tehnyt hänestä palvelupyynnön Loistoon. Tämän jälkeen asiakas yleensä itse ottaa yhteyden Kotikartanolle ja varaa hakuhaastatteluaajan.

Hakuhaastattelutilanteessa työntekijä kartoittaa asiakkaan tarpeita kuntoutukselle ja tekee arvion siitä, onko tukiasunto oikea paikka hakijalle. Työntekijä katsoo myös palvelevatko asiakkaan odotukset ja toiveet Kotikartanon tukiasumisen raameja. Kotikartanon työntekijät yhdessä päättävät, ketkä asumaan otetaan. Pääpaino asukkaaksi pääsemisessä on se, kuinka motivoituneita hakijat ovat päihdeongelmansa selvittämiseen.

Asukkaan muuttaessa tukikotiin ohjaaja käy uuden asukkaan kanssa yhdessä läpi talon säännöt ja toimintatavat, joihin asiakas sitoutuu. Noin viikon kuluttua asumisen alkamisesta, asukkaan jo totuttua uuteen asuinympäristöönsä,

ohjaaja käy läpi yhdessä hänen kanssaan tulohaastattelun, jossa kartoitetaan asukkaan tavoitteita asumiselle ja asetetaan päämääriä kuntoutukselle. Yhdessä keskustellaan, miten toivotut päämäärät on mahdollista toteuttaa. Jonkinlaiseen sosiaaliseen verkostoon kiinnittyminen on Kotikartanon päihdeongelmaisille ensiarvoisen tärkeää, ennen kuin asukas pystyy siirtymään omaan itsenäiseen asumiseen.

Sosiaalisen verkoston säilyminen estää asukasta eristäytymästä yhteiskunnasta ja voi auttaa päihdeettömänä pysymisessä. Kotikartanon työntekijät pyrkivät auttamaan asukkaita löytämään itselleen sopivia harrastamahdollisuuksia esimerkiksi A-killan eri toimipisteistä, AA- ja NA- kerhojen toiminnoista ja suunnittelevat asukkaan kanssa yhdessä yksilötasolla erinäisiä tukikeinoja päihdeongelmasta toipumiseen.

Yhdessä tehtyä suunnitelmaa tarkastellaan aina virallisesti yhden, kolmen sekä kuuden kuukauden kuluttua ja tehdään tarvittavia muutoksia. Omaohjaaja tarkkailee asukkaan päihdeongelman hoitamista ja asumista talossa, puuttuu tarvittaessa toimintaan ja keskustelee asukkaan kanssa eri tilanteissa. Asukas voi halutessaan milloin vain tulla juttelemaan ohjaajan kanssa, apua ongelmiin on aina tarjolla ja saatavilla.

Asumisen sujuttua toivotulla tavalla asukas on todennäköisesti valmis muuttamaan omaan asuntoon, asuttuaan Kotikartanolla noin vuoden. Asukkaan ollessa kyvykäs itsenäiseen asumiseen, omaohjaaja tekee hänestä lausunnon, jonka asukas voi liittää mahdolliseen asuntohakemukseen. Mahdollisia ennenaikaisia uloskirjaamisia tapahtuu, jos asukas rikkoo talon sääntöjä eikä sitoudu yhteisesti sovittuihin asioihin.

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Aiemmissa harjoitteluissani olen laittanut merkille yhteisöllisyyden ja vertaistuen merkitsevän kuntoutujille ja heidän toipumiselleen paljon. Opinnäytetyön kautta pääsin selvittämään Kotikartanon tukikodissa asuvilta asukkailta heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan yhteisöllisyydestä sekä yhteisössä elämisestä, vertaistuen merkityksestä päihdekuntoutuksessa ja miten nämä asiat vaikuttavat päihteettömänä pysymiseen. Liitin tutkimusongelmiini myös ohjaajan roolin merkityksen Kotikartanolla.

Tahdoin lisäksi selvittää minkälaisia ennako-odotuksia asukkailla oli muuttaessaan Kotikartanolle muutettaessa ja miten ne olivat toteutuneet. Tällä tavoin saisin laajemman käsityksen asukkaiden menneisyydestä ja tulevaisuuden näkemyksistä. Lähestyin tutkimustani kuuden tutkimustehtävän kautta:

1. Mitä ennako-odotuksia asukkailla oli Kotikartanosta?
2. Kuinka ennako-odotukset toteutuivat todellisuudessa?
3. Minkälaisena asukkaat näkevät vertaistuen Kotikartanolla?
4. Millaisena asukkaat kokevat yhteisöllisyyden Kotikartanolla?
5. Miten asukkaat näkevät työntekijän roolin Kotikartanolla?
6. Mitä asukkaat toivovat tulevaisuudeltaan Kotikartanon jälkeen?

7 TUTKIMUSMENETELMÄT JA ANALYYSI

7.1 Haastattelut

Opinnäytetyössäni käytin teemoiteltuja, puolistrukturoituja haastatteluita aineiston keräämisessä. Jaoin haastattelukysymykset ensin eri tema-alueisiin, joiden alle lisäsin tarkentavia kysymyksiä. (Liite 1.) Haastattelukysymykset olivat kaikille vastaajille samat ja ne esitettiin samassa järjestyksessä. Tulkinnot ja vastaukset haastateltavien välillä vaihtelivat, kuten KvaliMOTV (2011b) ja Eskola & Vastamäki (2007, 27) kirjoittavat. Haastattelukysymykset muokkasinkin aikaisempien tutkimuksien pohjalta, mutta niin että ne palvelivat tutkimustehtävääni. Tärkeintä tiedon keräämisessä oli se, että sain Kotikartanon asukkailta heidän omat mielipiteensä ja ajatuksensa tutkittavasta ilmiöstä parhaalla tavalla esille. Tähän auttoi suuresti se, että asukkailla oli omakohtaisia kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 77.)

Haastattelut tapahtuivat vuorovaikutuksessa asukkaan ja itseni välillä. Teemoiteltu haastattelu sopi tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi, koska halusin yksinkertaisesti saada tietää, mitä tukikodin asukkaat itse ajattelivat tutkittavasta asiasta, kuten Sarajärvi & Tuomi (2002, 74) ja Eskola & Vastamäki (2007, 25) neuvovat.

Tutkimukseni haastattelukysymykset etenivät aikajärjestyksessä alkaen hakuprosessista, siirtyivät siitä Kotikartanolla asumiseen edeten lopuksi tulevaisuuden suunnitelmiin. Pysin valitsemaan huolella kunkin tema-aiheen kysymykset, koska halusin löytää vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti sekä kysyä tutkimuksen kannalta merkityksellisiä kysymyksiä, kuten Sarajärvi & Tuomi (2002, 77) kertovat. Koehaastattelin muutamaa ystävää ennen varsinaisia haastatteluja, tarkistaakseni niiden sujuvan etenemisen sekä hioakseni joitain kysymyksiä vielä selkeämmiksi ymmärtää.

Haastattelut tein toukokuussa 2011. Haastattelin asukkaita Kotikartanolla, heidän kotonaan, jolloin haastattelut sujuivat mahdollisimman luontevasti. Asukkaat olivat tutussa ja turvallisessa ympäristössä, eikä heidän tarvinnut

jännittää uutta tilannetta. Jotta haastattelut olisivat sujuneet keskeyttämättä ja häiriöittä halusin haastatella asukkaita heidän omissa soluhuoneissaan eikä yhteisissä tiloissa. Tällöin asukkaat saattoivat puhua ja kertoa vapautuneemmin kokemuksistaan eikä heidän tarvinnut pelätä, että muut asukkaat voivat kuulla, kuten Eskola & Vastamäki (2007, 28–29) ovat havainneet. Tämä toteutuikin haastattelutilanteissa kohtalaisesti. Yhden haastattelun pidin toimistossa, yhden solukeittiössä ja yhden tyhjillään olevassa soluasunnossa, koska asukas ei halunnut mennä omaan huoneeseensa.

Haastattelut kestivät kukin noin 25 – 45 minuuttia. Yhdellä haastateltavista oli huomattavan hiljainen ääni. Kotona purkaessani haastattelumateriaalia nauhoitetut äänet kuuluivat niin heikosti, että minun oli mahdotonta saada puheesta selvää. Siinä tilanteessa päätin tehdä niin, että tulostin haastateltavalle henkilölle aikaisemmin käydyt kysymykset paperille ja hän vastasi niihin kirjallisesti. Tein näin, koska haastattelukysymyksiä oli paljon ja haastattelu tuntui joistakin asukkaista mielestäni aika raskaalta ja pitkältä. Näin haastateltava sai omassa tahdissaan kirjoittaa vastaukset eikä rasittanut häntä enää uudella haastattelulla.

Muutoin haastattelut sujuivat kuitenkin hyvin eikä turhia keskeytyksiä tullut. Kerroin haastateltaville henkilöille ennen haastattelun alkua tutkimuksestani ja sen tarkoituksesta ja ettei heidän henkilöllisyyttään paljastettaisi missään vaiheessa tutkimusta. Tallennetut haastattelut olen hävittänyt litteroinnin jälkeen ja litteroidut tekstit hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Tutkimusluvan minulle myönsi Tampereen A-kilta ry:n toiminnanjohtaja Vesa Vaittinen. (Liite 2.) Kohdejoukkona tutkimuksessani olivat harjoitteluni aikaiset Kotikartanossa asuvat päihdekuntoutujat. Pyrin alun perin haastattelemaan Kartanolla sillä hetkellä kauiten asuneita henkilöitä, koska he pystyisivät asumiskokemuksillaan vastaamaan esitettyihin kysymyksiin monipuolisemmin kuin vain vähän aikaa asuneet henkilöt, kuten Sarajärvi & Tuomi (2002, 76) mainitsevat.

Kotikartanolla tilanteet elävät kokoajan ja siksi välillä on vaikeaa pysyä sovituissa asioissa. Juuri tämän vuoksi alkuperäinen suunnitelmani ei onnistunutkaan, koska yksi haastateltavista joutui lähtemään yllättäen pois tukikodista ennen kuin ehdin haastatella häntä. Naisia Kotikartanolla asuu vähemmän kuin miehiä, mutta halusin saada ainakin yhden naisen mukaan tutkimukseeni, koska naisella saattaisi olla erilainen näkökulma asioihin kuin miehellä. Pyrin kuitenkin siihen, että haastateltavat olisivat olleet tukikodin asukkaina kauemmin kuin kolme kuukautta. Tämä toteutui. Näin sain tutkimusjoukkoni kasaan. Haastatteluihin osallistui neljä miestä ja yksi nainen. Analysoin haastattelut aineistokohtaisella sisällönanalyysillä.

7.2 Kohderyhmäanalyysi

Kohderyhmäanalyysiin keräsin aineistoni Kotikartanon arkistoissa olevista asiakastiedoista. Tiedot ovat peräisin hakuhaastattelu- ja tulohaastattelulomakkeista sekä kuukauden, kolmen sekä kuuden kuukauden välein tehdyistä oma-arviointikeskusteluista asukkaan ja työntekijän välillä.

Haastateltavia henkilöitä oli yhteensä viisi, yksi nainen ja neljä miestä. Kaikki pyytämäni asukkaat suostuivat haastatteluun ja he myös vastasivat melko monipuolisesti kysymyksiini. Tutkimalla haastateltavien asukkaiden hakuaikana käytyjä haastattelulomakkeita sain perustietoa heidän lähtökohdistaan ja taustoistaan.

Haastateltavat henkilöt olivat haastatteluhetkellä iältään 25 – 51 vuotiaita, pääasiassa työttömiä, toimeentulotuella eläviä henkilöitä. Useimmilla heistä on monia aikaisempia katkaisu- ja kuntoutusjaksoja takanaan. Kotikartanolle he ovat tulleet eri kuntoutuspaikkojen kautta. Kotikartanon tukikodissa haastateltavat ovat asuneet kolmesta kuukaudesta puoleentoista vuoteen. Kaksi haastateltavista asuu rivitalon puolella, kolme päätalon soluissa.

Enemmistö haastateltavista oli käyttänyt pääasiallisena päihteinään alkoholia, mutta osalla esiintyi myös raskasta huumeiden käyttöä. Päihteitä he olivat alkaneet käyttää jo nuorena, noin 13 – 20 vuoden ikäisinä. Osa oli tiedostanut

päihteiden käytön olevan ongelma jo yli 10 vuotta sitten, osalle se oli selvinnyt vain muutama vuosi sitten.

7.3 Sisällönanalyysi

Toteuttaessani teemahaastatteluja Kotikartanon asukkailla nauhoitin haastattelut. Siirsin valmiit haastattelut omalle tietokoneelleni, jonka jälkeen oli niiden puhtaaksi kirjoittamisen eli litteroinnin vuoro, kuten Eskola & Vastamäki (2007, 41) neuvovat. Litteroin aineiston sanasta sanaan, mutta jätin pois painotukset, tauot ja muun epäolennaisen, koska tutkimukseni kannalta se ei ollut olennaista, kuten KvaliMOTV (2011a) neuvoo. Pyrin litteroimaan jokaisen haastattelun niin pian kuin se oli mahdollista. Tutkimusaineistoa kerääntyi yhteensä 33 sivua.

Litteroinnin jälkeen jaoin aineiston osiin ja järjestin vastaajien vastaukset teema-alueittain, jolloin minun oli helppo lähteä tulkitsemaan tutkimustuloksia. Kokosin asukkaiden vastaukset yhteen ja sitä mukaa lähdin tulkitsemaan niitä, kuten KvaliMOTV:ssä (2011c) kirjoitetaan.

Analysoin haastattelut aineistokohtaisella sisällönanalyysillä. Aluksi pelkistin aineistoa jättämällä epäolennaisen tiedon pois. Aineistoa ryhmitellessä kävin läpi haastateltavien alkuperäiset ilmaukset, joista etsittiin samankaltaisuuksia sekä eroavuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmittelin omiksi luokikseen ja annoin niille luokansisältöä kuvaavan nimen, kuten Eskola & Suoranta (2001, 181–182) ja Sarajärvi & Tuomi (2002, 111) esittävät.

Ryhmiteltyjä käsitteitä peilasin teoreettisiin käsitteisiin, kuten Sarajärvi & Tuomi (2002, 115) kirjoittavat. Yhdistelemällä esiin nousseita käsitteitä sain vastaukset tutkimusongelmiini. Vastaukset perustuvat omaan tulkintaani ja päättelyyni siitä, mitä tutkittavat asiat asukkailla merkitsevät. Koko analyysin ajan pyrin ymmärtämään ja tulkitsemaan haastateltavien vastauksia heidän oman näkökulmansa kautta.

8 TULOKSET

Päihteidenkäyttö on ollut moninaista ja laajaa tukikotiin hakevilla ihmisillä. Hakuhaastattelulomakkeista ja Kotikartanon omista tietokannoista on peräisin seuraava taulukko, joka esittelee päihteidenkäytön kirjoa asuntoa hakevilla henkilöillä 1.1.2011–30.6.2011 välisenä aikana. Nämä taulukossa esiin tulevat päihteet kertovat kuitenkin vain sen, mitä hakijat ovat itse kertoneet, eikä asioiden todenperää ole selvitetty muulla tavalla.

Taulukko 1. Käytetyt päihteet ja niiden käyttäjämäärät Kotikartanoon hakeneilla 28 henkilöllä, 1.1.2011–30.6.2011 välisenä aikana.

Käytetty päihde	Käyttäjämäärät
Alkoholi	28/28
Kannabis	10/28
Rauhoittavat	8/28
Piristävät	9/28
Hallusinogeenit	4/28
Lääkkeet	10/28
Liutainaineet	1/28

Alkoholi on Suomessa yleisemmin käytetty päihde ja se näkyy myös Kotikartanon tilastoissa. Alkoholin käyttöä esiintyi kaikilla haastattelussa olleilla, mutta 11 kertoi käyttäneensä vain alkoholia.

Kahden ja useamman aineen sekakäyttö oli tavanomaista, muun muassa kaikki kannabista ja huumeita käyttäneet henkilöt käyttivät lisäksi jotain muuta ainetta.

Lääkkeiden väärinkäyttö oli myös yleistä haastattelussa olleilla. Vain yksi kertoi impanneensa liuotinaaineita. Suorittaessani harjoittelujaksoa Kotikartanolla kävi kuitenkin ilmi, että suurempi määrä oli ainakin kokeillut imppausta, kuin mitä tilastot kertovat.

Vain kaksi hakijaa ei ollut käynyt missään katkaisu- tai kuntoutushoidoissa aiemmin, sen sijaan 26 hakijalla oli aikaisempia katkaisukertoja ja kuntoutusjaksoja takanaan, enimmillään jopa kymmeniä eri kertoja. Retkahduksia sattui 1.1.2011–30.6.2011 välisenä aikana yhteensä 15 kappaletta. Sääntörikkomusten vuoksi pois muuttaneita asukkaita 1.1.2011–30.6.2011 välisenä aikana oli yhdeksän ja suunnitellusti pois muuttaneita yhdeksän kappaletta.

Hakuhaastatteluissa haastateltavien motivaatiot raitistumiseen olivat olleet oman elämän haltuun ottaminen ja terveydelliset syyt. Omat lapset sekä mahdollinen työpaikka tulevaisuudessa olivat myös motivaation lähteitä. Suurin osa oli maininnut hakuhaastattelussa myös tavoittelevansa täysraittiutta.

8.1 Ennako-odotukset tukikodista sekä niiden toteutuminen todellisuudessa

Haastateltavat olivat kuulleet Kotikartanosta edellisten hoitopaikkojensa kautta. Näitä erinäisiä päihdehuoltopalveluja tuottavia yksiköitä olivat muun muassa Mainiemen kuntoutumiskeskus, A-klinikkasäätiön päihdekuntoutus sekä Kaivannon sairaalan päihdepsykiatrianyksikkö. Yksi asukas tuli tukikotiin Kokkolasta asti.

V1. Vipusen katkolta ja kuntoutuspuolella. Kun olin asunnoton niin pyydettiin, että tulen haastatteluun tänne. Paikkana jo silloin katoin, että onpas siisti paikka, et ei semmone mitä ensin aattelin.

Osa haastateltavista tiesi tukikodin entuudestaan, osalla ei ollut paikasta mitään tietoa. Ennako-odotukset tukikotia kohtaan vaihtelivat Tampereen kenties parhaasta paikasta laitoshoitoon.

V3. Kyllä mulle tuli heti selväx ku kuulin tästä, että tää on Tampereen paikoista kenties paras ja mulle sopivin.

V4. Et mä tuun johonki laitokseen.

Ikähaarukka, miesvaltainen yhteisö sekä ylipäättään muiden asukkaiden kanssa toimeen tuleminen mietitytti haastateltavia ennakkoon.

V2. ...ku mä kävin täällä tutustuu ni tääl oli vaa vanhoja miehiä silloin, ni mä ensi ajattelin et mitenkä mä tuun täällä toimeen, et täällä ei oo nuoria muita ja sitten mä oon ainut nainen...

Suurin osa piti odotuksensa ja toiveensa kuitenkin matalalla paikan suhteen, koska heillä ei ollut aiempaa kokemusta tukiasumisesta, eivätkä he tienneet minkälaiseen paikkaan muuttaisivat.

V1. Mä olin niin vihree ku mä tulin tänne eikä ollu kokemusta aikasemmin tälläsestä asumisesta, niin mielessä vaan kävi, että on parempi pitää toiveet vähän matalalla.

Haastateltavat hakivat Kotikartanolle pääasiassa tukeakseen päihteetöntä elämänvalintaansa. Kotikartano tuntui kodinomaiselta ja rauhalliselta paikalta, jossa tuetaan päihteettömyyttä.

V2. Tää tuntu niinku parhaalta ratkasulta, et niinku tää päihtettömyyttä tukeva asumismuotokin.

V5. Kodin omainen, rauhallinen ja vertaistuen takia.

Asukkaat halusivat ottaa askeleen eteenpäin elämässään ja yhdelle asukkaalle Kotikartano oli ensimmäinen paikka, jossa hän oli ilman päihteitä.

V3. Kuulosti hyvältä ja oli aika astuu elämässä eteenpäin, tämän ja tämän asumismuodon kautta muutkin asiat kuntoon.

V2. Ja sit oli tosiaan yks syy, että ku mä en tosiaa ikinää elämässäni niinku omassa asunnossa eläny ilman päihteitä ni ei oikee mitää hajua et mitenkä sitä normaalia elämää tavallaan eletään, ilman sitä ihme päihdetouhua siinä.

Haastateltavat odottivat saavansa Kotikartanolta ensinnäkin katon pänsä päälle sekä ylipäättään asunnon, jotta eivät joutuisi kadulle.

V1. No ensinnäkin katon pään päälle ja oman huoneen. Ihan tämmösiä perusjuttuja. Ja pysyn pois kadulta.

Tukikoti tarjoaa elämän perustarpeet sekä mahdollisuuden niiden opetteluun. Osaa haastateltavista helpotti ajatus siitä, että asumisen edellytys on päihteettömyys. Päihteetömyydessä ympäristössä heidän on parempi päästä elämänsä takaisin kiinni ja Kotikartanon ollessa päihteetön paikka,

päihteettömyys ruokkii itse itseään. Työntekijöiden läsnäolo, tuki sekä valvonta päihteidenkäytön suhteen katsottiin myös hyväksi asiaksi.

V3. ...ku täällä ei saa juoda eikä tehdä mitään siihen liittyvää niin se ehkä edesauttaa jo paljon ku miettii joka päivä, että täällä saatetaan tarkistaa ja nähdään silmämääräisesti jos kaveri on ottanu. Se on itelle hyvä asia, ja sitten täällä pystyy henkilökunnan kanssa keskustelemaan asioista jos tulee sellanen tilanne...

Osalla haastateltavista ennakko-odotukset muuttuivat Kotikartanoa kohtaan heidän muutettuaan tukikotiin. Muut asukkaat ovat ystävällisiä, ovat toistensa tukena ja kommunikaatio pelaa. Kaikilla joilla ennakko-odotukset muuttuivat, ne muuttuivat positiiviseen suuntaan.

V1. Tää oli ainakin mulle iha positiivine yllätys joka suhteessa että sillo olevat asukkaat ainakin oli ystävällisiä ja tuki toisia ja vastas kysyttäessä ja niin päin pois.

Osalla ennakko-odotukset eivät muuttuneet.

V2. Ei oikeestaan. Kyllä mä olin jo selvillä noista tukiasumismuodoista ja oli jo tietty ennakkokäsitys, joka osoittautu aika oikeeksi.

Kaikkien haastateltavien mielestä Kotikartanon toiminta vastasi heidän odotuksiaan. Työntekijät auttoivat asukkaita kertomalla eri mahdollisuuksista itsehoidossa.

V4. Kyllä vastas, mulle kerrottii (työntekijät) kaikki mitä mahdollisuuksia on, käydä ryhmissä ja niin. Tosin en kyllä itse käy muuta ku vipusen aikoina. Kyllä mulle kerrottiin ettei ne kaikille sovikkaa se ryhmissä juoksu ku taas toisille se o aivan ehdoton.

Haastateltavien elämä on muuttunut paljon heidän muutettuaan Kotikartanolle. He ovat selvinpäin, taloudellinen tilanne on parantunut ja asukkaat voivat miettiä rauhassa asioitaan ja elämäänsä. Elämänilo on palannut, säännöllisyys ja päivärytmi ovat tulleet takaisin. Elämäntapojen muutos edelliseen koettiin kuin yö ja päivä. Haastateltavat ovat oppineet pitämään omat huoneensa siistinä, käymään ryhmissä sekä hoitamaan päihdeongelmaa ja muut omat asiansa.

V2. Se o ku yö ja päivä. Tosiaan nyt mä herään aikasin aamulla, lähden täältä turvaverkkoon ja tosiaan oon päivät siellä ja tuun tänne ja teen tehtäviä ja askeltyöskentelyä ja lähden käymään illalla ryhmässä ja tuun tänne niinku

nukkumaan ajoissa ja semmost säännöllisyyttä on tullu. Et ennenhä se oli semmosta vaan et mä jos nukuin ollenkaan ni nukuin päivällä ja valvoin yöt ja tulin ja menin mitenkä sattuu. Mitään asioita en hoitanu ja kämppä oli ihan niinku kaatopaikka. Et nyt mä oon oppinu siivoomaankin kerran viikossa oman huoneeki ja kaikke mahdollista. Oon ollu tyytyväinen siihe et kerran viikkoon siivoo, et ku tosiaan silloin entises elämäs mä siivosin niinku kerran vuodessa.

Haastateltaville on tullut lisää Vakautta ja varmuutta päihteettömänä olemiseen ja siitä osataan nyt myös olla iloisia. Harrastuksia on tullut myös osalla haastateltavista lisää.

V3. Kyllä siihen on tullu sellasta tiettyä vakautta ja varmuutta siitä, että pystyy kuitenkin aika pitkälle olemaan myöskin päihteettömässä elämänmuodossa, koska sitä päihteellistä elämää tuli siinä edeltävinä jaksoina niin pitkiä pätkiä, et sekin oli sellanen ilon aihe että pystyy siihen ja ei tarvii olla jatkuvasti humalassa.

Päihteettömyyteen Kotikartanolla tukevat päivittäisten asioiden ja harrastusten hoitaminen ja siihen kannustaminen, ulkopuoliset päihdehoitopaikat, muut asukkaat Kotikartanolla sekä työntekijät ja harjoittelijat.

V5. Henkilökunta, harjoittelijat ja muut asukkaat.

Myös muiden ihmisten epäonnistumiset, joita on nähty tukikodissa asumisen aikana pistää, miettimään kuinka huonosti asiat voisivat olla, jos käyttäisi päihteitä.

V3. Se, että on nähny jo tän asumisen aikana niitä epäonnistumisia, et mihin se voi johtaa sit huonoimmillaan, et se vähän pelottaa itteeki ku aattelee et tuol ku olis ni ei olis oikee hyvin asia ku mahdollisuuksia on parempaan. Sama se on tuol AA- kerhoissa, et palautetaan mieleen se mitä se vois pahimmillaan olla.

Kotikartanon päihteetön yhteisö on jo sinällään tukenut päihteettömyyden säilymisessä sekä lisäksi myös A-killan alla toimiva hunajaryhmä.

V4. Tää yhteisö, et tää on päihteetön alue. Ryhmätoiminta, mä käyn hunajaryhmässä viitenä päivänä viikossa ja sitten täältä saa tarvittaessa tukea jos tulee murheita ja suruja ja tulee semmonen tunne että nyt ei niinku kestä ilman viinaa.

8.2 Vertaistuen merkitys ja näkyminen Kotikartanolla

Haastateltavien mukaan vertaistuki sanana tarkoittaa samassa tilanteessa olevien henkilöiden tukea, apua, neuvomista, yhdessä jakamista sekä keskustelemista omista kokemuksistaan.

V5. Samojen ongelmien kanssa elävien ihmisten tuki, keskustelu ja tukeminen.

Nämä henkilöt tietävät ja ymmärtävät mistä puhutaan ja heillä on henkilökohtaisia kokemuksia samoista asiasta. He osaavat samaistua, kertovat miten ovat toipuneet, miten jaksavat elää päihteetöntä elämää sekä mikä päihteettömyyteen on kannustanut.

V4. Vertaistuki on tuota sellanen tuki, että tuota niin samoista ongelmista kärsivät ihmiset keskustelelee avoimesti omista kokemuksistaan ja myöskin miten on toipunu ja miten jaksaa niinku elää päihteetöntä elämää ja mikä on kannustanu siihen.

Ilman henkilökohtaista kokemusta vailla olevat ihmiset eivät välttämättä haastateltavien mukaan ymmärrä tai osaa samaistua toisen asemaan.

V3. Samassa tilanteessa sen alkoholin suhteen riippuvaisia ollaan kaikki, että helpottaa sitä keskustelua huomattavasti, ku se et keskustellaan semmosen kans jolla sitä ei ole ni se ei välttämättä sitä ymmärrä.

Hyvä vertaistuki koettiin vapaamuotoisena jutteluna, jossa ei kuitenkaan neuvota tekemään asioita tietyllä lailla, ei saarnata eikä olla itsekeskeisiä.

V4. Hyvä vertaistuki on semmosta vapaamuotoista ja ei missään tapauksessa saarnaa et semmonen saarnaava vertaistuki on huonoa ja semmonen itsekeskeinen myös, että näin teet ja näin ja minä tiedän ja minä osaan.

Hyvä vertaistuki koettiin myös sellaiseksi ryhmäksi, jonka jäsenet ovat eri lähtökohdista, mutta ovat kokeneet samoja asioita. Paperilta neuvominen koettiin huonoksi vaan sen tulisi lähteä oman elämän kautta.

V1. Että olis sellane porukka, joka on eri lähtökohdista, mutta kokenu samoja asioita ja osaa niinku elävän elämän kautta neuvoo toista, ei paperilta.

Neljä haastateltavaa koki vertaistuen merkityksen päihderiippuvuudesta toipumisessa todella tärkeäksi asiaksi. Ilman vertaistukea moni ei uskonut pystyvänsä olemaan ilman päihteitä.

V5. Henkilökohtaisesti erittäin suuri.

V2. Siis todella tärkeä, en mä aikakaan ite ilman sitä selviäis varmaan.

Yksi haastateltavista koki vertaistuen merkityksen itselleen vähemmän tärkeäksi.

V4. No sillä on tietysti,mut kyl mä nään sen niin että joillekin se voi olla 100% 80% mut omalta osalta se on jotain 30%.

Vertaistukea Kotikartanolla haastateltavat luonnehtivat vaihtelevaksi ja sen katsottiin riippuvan yhteisön sisällä sillä hetkellä asuvista asukkaista. Pääosin vertaistuki on toiminut melko hyvin yhteisön sisällä, ollut jatkuvaa, asukkaat ovat keskenään tulleet toimeen ja kaikkien kanssa on pystytty puhumaan.

V1. Se tietenkin vaihtelee. Mun aikana on ollu kyllä niin hyviä ihmisiä, hyvä ryhmä ja asukkaat täällä, että kyllä mä oon saanu kaikkien kanssa puhuttua ja... No ehkä pari tän runsaan vuoden aikana ni on ollu semmosia mätiä omenia, jotka meinas pilata koko kopan, mutta muuten aivan loistavaa.

Osa haastateltavista kertoi, että tukikodin sisällä tapahtuu niin sanottua kuivanappailua ja kuivajuomista. Kuivanappailu ja kuivajuominen on sitä, kun puhutaan päihteiden käytöstä, muistellaan millaista käyttäminen on ollut ja miltä se tuntui, positiivisesti ja jopa haikaillen. Tämä on häirinnyt toipumisen prosessia haastateltavilla, eikä sitä olla koettu hyväksi vertaistueksi. Tämän takia apua on jouduttu lähteä hakemaan jostain muualta.

V2. Se ehkä jollain tasolla toimii, mutta sitten täällä on paljon sellasii jotka ei hirveesti hoida päihdeongelmaansa, että niinku mä oon jossain välissä huomannu, että täällä oli sellasta kuivanappailua ja kuivajuomista ni se ei tee taas sitten yhtään hyvää, että niinku piti hakea sitä apua sitten ihan muualta eikä lähtee niihi juttuihi mukaan. Se on vähä vaihtelevaa, tilanne riippuu siitä ketä täällä on asumassa.

Tärkeää olisi saada tehdä normaaleja asioita ja elää normaalia elämää, tiedostaen kuitenkin ongelmansa.

V3. Normaalista olemista, se on aika hyvää ollu itelle henkilökohtaisesti. Jotkut kuivanappaa ja se ei oo enää hyvää vertaistukea Se on tärkeää että pystytään tekee normaaleja asioita ei tarvii miettiä sillä tavalla jatkuvasti, tiedetään että se asia on siellä taustalla läsnä kokoajan.

Yhden asukkaan mukaan Kotikartanon ainut vertaistuki tulee omaohjaajalta, joka kanssa voi mennä halutessaan keskustelemaan.

V4. Täällähän ei varsinaisesti oo vertistä muutoin ku jokaisella asiakkaalla on omaohjaaja, jonka kanssa voi mennä keskustelemaan mut muutoin täällä ei oo varsinaista vertaistoimintaa järjestetty.

Vertaistuen riittävyys Kotikartanolla koettiin ristiriitaisesti. Jollekin se oli ollut riittävää, jollekin ei. Vertaistuen riittävyys katsottiin riippuvan sen hetkisistä

yhteisön asukkaista, eri ajanjaksoista sekä asukkaiden vaihtuvuudesta. Vertaistuen ja sen riittävyyden sanottiin riippuvan myös itsestä.

V1. Jos tarkastellaan koko yhteisöä täällä ja ajanjaksoja niin on ollut hyviä ajanjaksoja ja on tullu huonompia. Et tavallaan on porukkaa hajonnu ja sitten on ollut toinen ääripää. Purukasta riippuu. Niinkun nyt on tapahtunu, että lyhyen ajan sisällä on saatu vaihdettua aika monta ihmistä pois täältä ni kyl se vaikuttaa kaikki siihen vertaistukee.

V5. On riittävä ja se on paljon myös itsestä kiinni.

Vertaistuki oli kuitenkin kannustanut ja auttanut päihteettömyyteen Kotikartanolla ja se koettiin luonnollisena olotilana ja arkena yhteisössä. Helpottavana asiana nähtiin myös se, että asumisyhteisö on päihteetön paikka.

V2. On kannustanu ja auttanu että kyllä mä ehdottomasti sanoisin että kyllä

V3. Se on niinku luontainen olotila ja arki että tääl ei oo päihteitä ja niitä ei käytetä eikä myöskään vapaa ajalla et täällähän on mahdollisuus lähteä ja olla viikko pois kännäämään jonnekin ja tulla sit taas takasin mut se kokonaisuus on kuitenkin se että ollaan täällä ja ollaan päihteettömänä ja se on paljon helpompi ollakin niin.

Haastateltavat kertoivat saavansa ja antaneensa vertaistukea soittamalla aiemmin Kotikartanossa asuneiden ihmisten kanssa, puhumalla ja kuuntelemalla, lähtemällä yhdessä ryhmiin sekä auttamalla uusia asukkaita. Vastaajat sanoivat pitävänsä muiden ihmisten auttamisesta ja tunsivat siitä olleen apua.

V.2. Varsinkin noita uusia ku on tullu, ni oon auttanu ja kertonu noista jutuista, sitten ku täältäkin käy noita muita tuolla ryhmissä ni oon niinku opastanu ja lähdetty yhdessä ryhmiin ja kaikkee tollasta.

V3. Kyllä ainakin yhdelle ihan selkeesti oon ollut tukena, sellasia yksittäisiä tapauksia, kuuntelemalla. Tuntuu, että siitä on paljon apua. Mä tykkään, että jos mä oikeesti voin auttaa.

V5. Keskustelut on auttanu.

Yksi haastateltavista koki, että ei ole itse saanut eikä antanut muille vertaistukea.

V4. En oo antanu ja en oo saanu.

Ulkopuolelta saadusta vertaistuesta asukkaat mainitsivat turvaverkon, AA- ja NA- ryhmät, A-killan hunajaryhmän, sukulaiset ja ystävät sekä muut päihdekuntoutujakaverit.

V2. Joo, turvaverkosta, NA ja AA ryhmistä.

V3. Oma isä on ollut semmoinen vaikei kovin hyvin osaa sitä antaa, mutta yrittää kuitenkin ja pisteet siitä. Äitipuoli on semmoinen toinen. Ystävät on ollut semmosia jotka tukee. Muutamia kavereita ystäviä on, jotka on auttanut.

Haastateltavat käyvät jonkin verran ulkopuolisissa päihdehuollonpalveluissa päihdeettömyyden säilyttämiseksi kuten turvaverkossa, hunajaryhmässä sekä A-klinikalla. Kaksi vastanneista ei käytä tällä hetkellä ollenkaan muita palveluita.

V5. A-klinikalta.

V1. Halutessa voin käydä a-killan kokouksilla, mutta en koe sitä nyt tällä hetkellä tarpeelliseksi.

8.3 Yhteisöllisyyden esiintyminen Kotikartanossa

Yhteisöllisyys sanana merkitsi haastatteluun vastanneille Kotikartanon asukkaille erilaisten asioiden tekemistä ja niistä huolehtimista yhdessä. Saman katon alla asuvat saavat nauttia toisten ihmisten seurasta pelkäämättä mitään. Yhteisöissä koettiin vallitsevan myös erinäisiä kirjoittamattomia sääntöjä ja velvollisuuksia, joita jokaisen tulee noudattaa. Yhteisössä asuvien ihmisten tulisi toimia sen mukaan mitä yhteisö heiltä vaatii. Yhteisöllisyys koettiin lisäksi puhaltamisena yhteen hiileen.

V5. Muiden kanssa saman katon alla asumista, joilla on yhteiset säännöt.

V3. Yhdessä tekemistä ja yhdessä asioista huolehtimista. Ku me tullaan yhteisöön missä hyvänsä, ni meillä on oikeus nauttia toistemme seurasta eikä tarte kenenkää pelätä mitään. Meillä on myöskin tiettyjä velvollisuuksia, vaikka niit ei olis lapulle kirjoitettu ni silti se lunastuu voimaan, että jokaisen yhteisön jäsenen pitää ruveta toimimaan sen mukaan, että ne asuu täällä yhteisössä, täällä tai jossain muualla. Oikeudet ja velvollisuudet kuuluu oikeestaan siihen.

Hyvän yhteisön tuntomerkkejä asukkaiden mielestä olisi yhteisön sopiva koko ja rehellisyys yhteisön sisällä. Kaikki samassa yhteisössä elävät ihmiset tavoittelisivat samaa asiaa, eli kaikilla olisi yhteinen päämäärä. Ihanteellista olisi jos kaikki yhteisössä elävät ihmiset olisivat mukavia eikä tarvitsisi erikseen

kirjoitettuja sääntöjä. Hyvässä yhteisössä jokainen osaisi toimia yhteisön edun mukaisesti ja pelata tiiminä yhteen.

V1. Hyvä yhteisö ei tarvitse kirjoittuja sääntöjä, ne osaa pelata tiiminä yhteen sillä tapaa, että se on niin kun automaattinen, ei tarvii erikseen tulla osoittamaan sitä pilkun paikkaa, että kaikki ymmärtää mitä tietyllä tavalla kuuluu siihen yhteisössä olemiseen.”

V2. Esimerkiksi nyt, kun on kyse päihdeongelmasta ni olis hyvässä yhteisössä silleen, että kaikki olis samalla asialla, että tavoitteena olis se tosiaan oikeesti se raittius Ku eihän kaikilla ihmisillä välttämättä ole, että niillä voi olla jotain kohtuukäyttö haaveita. Yhteinen päämäärä johon pyritään.

Kaikki haastateltavat kokivat, että heidät otettiin hyvin vastaan yhteisöön muuttaessaan. Muut asukkaat sekä työntekijät opastivat ja neuvoivat heti alussa talon tavoille eikä uutta asukasta katsottu mitenkään kieroon. Kaikki yhteisön jäsenet tulivat juttelemaan ja esittäytymään, mistä syntyi olo, että tänne on tervetullut. Pidempään asuneet asukkaat pitivät uudesta tulokkaasta hyvää huolta ja lähtivät jopa mukaan seuraksi kauppareissuille.

V3. Ihan hyvin, oli kiva porukka ja tulin kaikkien kanssa toimeen. Ensimmäisenä päivänä solukaveri vei jopa mut tonne Prismaan kauppaan, vaikka mä tosiaan en ois apua tarvinnu, mut hän sano et voin lähteä sun kanssa, se jäi mieleen.

V5. Hyvin, kyllähän tänne kaikki otetaan hyvin vastaan eikä katota silleen, että mikähän toi on.

V1. Hyvin, kaikki tuli esittelee ittensä ja jutteele ja en kokenu, että oon ulkopuolinen vieras.

Yhteisöllisyys koettiin Kotikartanolla vaihtelevan siellä asuvien asukkaiden vaihtelevuuden mukaan. Välillä asukkaiden välillä syntyy kitkaa esimerkiksi telkkarin katsomisesta tai istumapaikoista. Toisinaan asukkaat huomaavat yhteisössä muodostuvan asukasporukoita tai erilaisia kuppikuntia. Siihen toimintaan ei kuitenkaan haluta lähteä mukaan vaan pääasiassa pyritään tulemaan kaikkien kanssa toimeen. Toisaalta asukkaat kuitenkin pystyvät tekemään asioita yhdessä, kuten pelaamaan, istumaan muuten vaan pihalla ja viettämään aikaa yhdessä. Siivoustilanteissa asukkaat kokivat myös, että toisia autetaan.

V2. ...tällä hetkellä oon havainnu niinku sellasia pieniä klikkejä tai sellasia ryhmittymiä jotenki, että mä en oo antanu sen itteä häiritä niinku mä en niinku kuulu mihinkää porukkaan, että mä juttelen kaikille ihmiselle, että se on vähä

elävä toi tilanne ku ihmiset vaihtuu. Pystyy välillä niiku tosiaan yhdessäkin tekee juttuja, pelaamaan tai muuten vaan istuskeleen tuolla pihalla ja löytyy yhteistä puhuttavaa.”

V3. Huono puoli kärjistyy varmaan tohon television katseluun, että siihen on tullu semmosia kuppikuntia ja siit on tullu jo vähän toraa ja riitaakin, että kuinka lujaa niitä telkkareita voi pitää, vaikka on kaksi telkkaria ja sen tilan voi jakaa. Mutta sitten on vähän että, missä kukakin istuu. Et paikat on tullu jokaisella ikään kuin automaattisesti, et sitä ku vähän vaihtaa ni voi tulla sanomista. Viikkosiivoukset ku on aina solukohtaisesti ja rivitalokohtaisesti, ni jos jostain syystä on vähän porukkaa tietystä solussa, ni mennään auttamaan ni ei tarvii yksin tehdä.

Yhden haastateltavan mukaan yhteisöllisyyttä ei Kotikartanolla juurikaan ole yhteisten juhla-aterioiden lisäksi. Asukkaat voivat itse päättää minkä verran haluavat osallistua yhteisiin asioihin, mikä oli hyvä asia. Haastateltava toteaa, että viihtyy enimmäkseen itsekseen eikä käy juurikaan päätalon puolella muuta kuin saunassa.

V4. Täällä yhteisöllisyyttä on suhteellisen vähän, että täällä enemmänkin ollaan omissa oloissaan, et joku pääsiäisateria tai jouluateria sitten on et porukat on kasassa. Muutoin ollaan hyvinkin vapaasti ja täällä ei oo mitään pakonomaista ja se on hyvä juttu. ...minä ku oon aina ollu sellanen yksinäinen ratsastaja, et mä en hirveesti oo niinku toisten kanssa. ...en mä käy oikeestaan ollenkaan tuolla päätalon puolella muuta ku saunomassa.

Yhteisöllisyyden parantamiseksi Kotikartanolla asukkaat nostivat esille yhteisten tekemisten, retkien ja tapahtumien järjestämisen, joita toki järjestetäänkin, mutta järjestämällä enemmän ne voisivat yhdistää yhteisön jäseniä. Moni koki, että yhteisöllisyyden parantaminen lähtee yksilöistä itsestään. Jokaisen tulisi itse miettiä, kuinka voisi omalla toiminnallaan parantaa yhteishenkeä.

V2. Varmaan niinku sellanen, ku on nyt tulossakin täs kesällä niinku toi kesäretki juttu, jotain sellasta yhteistä tekemistä enempi ni se varmaan niinku yhdistäis porukkaa.

V3. Yksilöstähän se lähtee, että voi yhteisöllisyyttä parantaa. Tääl on jotain tiettyjä henkilöitä joiden pitäis ottaa itseään niskasta kiinni ja ruveta miettimään sillä tavalla et vois auttaa.

Yhteishenki tukikodin sisällä koettiin tällä hetkellä pääasiassa hyväksi, mutta senkin koettiin vaihtelevan asukkaiden vaihtelevuuden sekä ihmistyyppin mukaan. Notkahduksia yhteishengessä koettiin olevan jokin verran, mutta onneksi harvemmin

V5. Meillä on hyvä yhteishenki.

V3. Se on vaihdellu kyllä aika paljon, että se on porukkariippuvainen minkälaisia yksilöitä sinne on tullu. Pääsääntöisesti on ollu hyvällä tasolla, välillä on piikkejä ollu, mutta onneks harvemmin.

Yhdessä yhteisön asioista puhutaan virallisesti kaikkien asukkaiden mukaan asukaskokouksissa, joita järjestetään joko toinen viikko. Toverikunnassa sekä muuten vaan asukkaiden kesken järjestetyissä keskustelu- ja ruuanlaittotoukioissa puhutaan myös yhteisön asioista.

V1. Asukaskokouksissa, toverikunnankokouksissa ja pienimuotoisissa rupattelutuokioissa.

V4. Asukaskokouksissa, että ne on nimenomaan niitä yhteisön asioita, että tälläisiä hankintoja tarvitaan soluun taikka jotain muuta, keittiöön tai jotain. Yhteistä tekemistä, mahdollisesti yhteisruokailuja on välillä ollu, että jollain tietyllä porukalla ollaan tehty yhdessä ruokaa.

Asukkaat suunnittelevat jonkin verran arjen toimintoja keskenään kuten ruuanlaittoa, siivousta ja elokuviin menemistä. Melkein aina saa kaverin lähtemään mukaan jos vain pyytää.

V5. siivouksista ynnä muista.

V1. Kyllä ainakin ruokapolitiikkaa ja monta kertaa myös tälläisiä elokuviin lähtöä ja tämmösiä, ettei ihan jämähdä tänne sitten... ..kyllä täällä jos jonnekki joku haluaa lähtee ja pyytää jotain mukaan ni kyllä melkeen saa aina, että ei tarvi yksin lähtee jos ei halua.

Talon omien sääntöjen lisäksi kirjoittamattomia sääntöjä asukkaiden kesken ei juurikaan ole. Yleiset käyttäytymissäännöt, kuten yksityisyyden kunnioittaminen koskevat jokaista.

V4. Oikeestaan tämän talon yhteissäännöt on aika kattavat että ei varmaan oo. Toista kunnioitetaan, että kukaan ei tuu esimerkiks toisen huoneeseen tai tontille lupaa kysymättä.

Sääntörikkomuksiin puututaan puhumalla asukkaiden kesken tai asukaskokouksissa, missä voidaan antaa ja vastaanottaa palautetta. Joissakin tilanteissa asioihin ei puututa, kuten istumajärjestyksen muotoutumiseen televisiota katsottaessa. Asukas voi myös puhua kahdenkeskisesti ohjaajan kanssa jos tilanne sitä vaatii.

V1. Annetaan ihmisen huomata, että on tehnyt virheen.

V4. No ne käsitellään asukaskokouksissa ja kokouksessa on yks pykälä, et annetaan palautetta kumpaakin suuntaan, et ohjaajilta asukeille ja asukeilta ohjaajille ja jos on jotain sellasia asioista joita ei voi siinä, niinkun halua tai uskalla kertoa ni sit voi aina kertoa ohjaajalle suoraan.

Asuminen tukikodin yhteisössä koetaan hyväksi asiaksi raittiuden kannalta ja asumismuoto on palvellut tehtäväänsä. Asumisen alkuvaiheessa joillakin on ollut rankkaa, mutta vaikeuksia on pystytty käsittelemään positiivisuuden kannalta. Osa toivoo voivansa muuttaa 6 - 12 kuukauden asumisen jälkeen omaan asuntoon, koska uskovat siinä ajassa saavansa omia asioitaan siihen kuntoon, että pärjäävät omillaan.

V2. On tää ollu sillee tosi hyvä juttu, varsinkin tää mun alkuraittiuden kannalta. Joo, että siis kyl tää on sitä tarkotusta palvellu mitä mä oon tullu hakeekkin. Että jotenkin alkaa tuntuu siltä, että mä alkasin olee valmis muuttamaan niinku itsenäiseen asumiseen. Mä oon kokenu tän sillai niinku hyvänä juttuna, et sillon ku mä tosiaan tulin tänne ni mua jotenki suunnattomasti ärsytti asua täällä, mä sain sen käännettyä sen sillee, että mä aattelin, että tää on niinku mun parhaaksi ja tukee mun päihteettömyyttä ni sit se olotila helpottu.

V4. En mä näe, että mä paljoo puolta vuotta pitempään haluisin täällä asustaa.

V3. Kyllä mä uskon, että se vuosi riittää asumiseen täällä, että varmasti ne asiat saadaan eteenpäin jos ne on yleensä menossa eteenpäin siinä ajassa. Kaiken kaikkiaan kyllä tää on ihan hyvää tehny, niinku ihmiselle itelle, että on ollu täällä.

Miinuksena koettiin yksilöllisyyden puuttuminen.

V4. Kyllähän tää hyvä kaiken kaikkiaan on, mutta kyllähän tästä puuttuu kaiken kaikkiaan yksilöllisyys

Kaikki henkilökohtaisesti kokivat asumisen Kotikartanolla turvalliseksi, mutta joissakin muissa asukkaissa on aistittu pelkotiloja silloin, kun yhteisöön on päästetty asukkaiden toimesta väkivaltaisesti käyttäytyvä ja päihtynyt henkilö.

V5. Joo.

V3. Oon aistinu, että joillain ihmisillä on ollu pelkotiloja, johtuen siitä, että joku on tullu tänne sit kovassa humalatilassa ja käyttäytyny kohtuullisen väkivaltaisesti.

Kotikartanon yhteisön periaatteet ja päämäärät koettiin muuttumattomina, mutta itse yhteisö koettiin muuttuvaksi ja eläväksi yksiköksi, joka alati hakee muotoaan.

V1. Tää yhteisö aina hakee muotoonsa, kun on vaihtuvuutta, mutta ei sinällään paljon ole muuttunut.

V5. Tällainen yhteisö elää kokoajan.

Muutokset eivät ole olleet huomattavia, mutta niitä on kuitenkin tapahtunut, esimerkiksi yhteishengen vaihtelussa. Koko ajan muuttuvat ja elävät tilanteet epätasapainottavat asukkaita ja uusiin muutoksiin tottuminen vie oman aikansa.

V3. On se muuttunu. Et vähän aikaa tos syksyllä oli aika selkee, et mitä tehtiin ja oltiin. Siinä vaiheessa, kun rupee tulee enemmän muutoksia, et yht äkkii rupee tulee enemmän ihmisiä ja on vaan vähän aikaa enne ku muuttaa taas pois, eikä oikeen tiijä tuleeko ne vai meneeko ne, ni sillon äkkiä alkaa tuntua siltä, että hetkinen missä taas mennään, ettei tunnukkaan enää sellaselta vakaalta se.

Haastateltavat olivat sanojensa mukaan muuttuneet yksilöinä yhteisössä vain vähän. Muuttuminen koettiin lähinnä asioiden, kuten päihteettömän elämänhalun varmistumisina ja vahvistumisena, itsenäisyyden sekä sosiaalisuuden lisääntymisenä sekä oman identiteetin löytämisenä. Alkoholin taakse ei tarvitse enää piiloutua vaan voi olla omana itsenään. Ihmisen minuus sinällään ei ole muuttunut.

V1. Ei ku oon palannu juurilleni.

V3. En mä usko, että kauheesti oon muuttunu, et en mä usko, et se sisin muuttuu, et ehkä enemmän varmistaa vaan se mitkä on oikeita asioita. Tälläsen niinku päihteettömän asumisen kautta ei tarvitse piiloutua minkään alkoholin taakse vaan voi olla oikeesti ihan omana itsenään että, että en oo oikeestaan muuttunu vaan ne asiat on vaan vahvistunu.

Asukkaat ovat oppineet yhteisöasumisen kautta aikataulussa pysymistä, vastuullisuutta, ruuanlaittotaitoja, arjen perusasioiden tekemistä ja hoitamista sekä yksin- että soluasumista.

V2. Mulla on ollu tosi vaikee muistaa noita siivousvuoroja tai tällasiä, että on huomannu, että tollanen oma vastuullisuus on ollu hakusessa, mutta on menny parempaan suuntaan. Että viimekskin, kun se oli ni muistin peräti joka päivä. Aikasemmin se oli silleen, että mä saatoin muistaa just sillä hetkellä ku mulle sanottiin ja sit unohdin taas saman tien. Sit oon oppinu täällä ollessa tosiaan ton siivouksen ja perusjuttuja, ruokaakin voi jopa joskus tehdä ja syödäkki

V3. Kyllä sikäli että en oo ikinä aikasemmin asunu missään solussa enkä missään tälläsessä, että sikäli tää on ihan uutta ja tervettä kokemusta. Toinen mikä on ollu, ni mä en oo koskaan yksin asunu, että mulla on aika ollu sitten joku kumppani siinä, että sekin on ollu ihan tervettä, että on samalla tullu niinku kaks kokemusta tästä.

8.4 Työntekijän rooli Kotikartanolla

Asukkaat näkivät työntekijän roolin Kotikartanolla valvojaksi joka katsoo ja tarkkailee, että yleisiä sääntöjä noudatetaan.

V5. Humaani turvakamera.

Aika näkymättömäksi roolia arjessa kuvattiin, mutta konfliktitilanteissa ammattitaito korostuu ja nousee paremmin esille. Haastateltavat kommentoivat, että tukikodin työntekijöiden rooliin kuuluu lisäksi auttaminen niin arkisissa kuin henkilökohtaissakin asioissa ja tarvittaessa ongelmiin puuttuminen. Asukkaan kanssa yhteiset asumiseen liittyvät kartoitustilanteet ja läsnä olo ovat ohjaajien jokapäiväistä toimintaa.

V3. Rooli on varmaan aika näkymätön suurimman osan aikaa. Toki se on tossa yhteisten asioiden järjestelyssä, että siinä se on tietysti normaalia rutiinia mitä työntekijät täällä pyörittää, mut sit se rooli korostuu ja tulee voimakkaasti esille konfliktitilanteissa, että miten he siinä käyttäytyy ja toimii. Sitten on noi kuukauden, kolmen ja kuuden kuukauden ne kuukausisuunnittelut ja miten on menny. Se liittyy työntekijöiden toimenkuvaan kysyä, että miten on menny ja kirjata ylös ja kattoo, että miten on kaveri pärjänny omasta mielestään.

Kaikki asukkaat sanoivat, että muuttotilanteessa työntekijät ottivat heidät vastaan oikein hyvin ja kotoisesti. Heidä opastettiin ja neuvottiin myös kaikissa esiin tulleissa asioissa. Työntekijöiden ja asukkaiden välillä vallitsee hyvä yhteishenki ja ymmärrys.

V2. Ihan hyvin, vietin paljon juttutuokioita silloin alussa työntekijöiden kanssa ja koin, että hyvin otettiin vastaan.

V5. Oikein kotoisesti.

Kaikki työntekijät osallistuvat päivittäin omalla persoonallaan arjen tapahtumiin eivätkä asukkaat juurikaan ajattele heitä edes työntekijöiksi. Työntekijät osallistuvat yhteisön arkeen olemalla asukkaiden kanssa yhteisissä tiloissa kuten keittiössä ja televisiotilassa, auttamalla käytännön asioissa sekä pelaamalla pelejä.

V1. Jokainen persoonallisuuteensa sopivalla tavalla.

V2. Keittiössä näkyy pyörimässä ja nyt kun tuli tää kesäkausi niin pelailemassa mejjän kanssa ja semmosta. Välillä ei hirveesti ees ajattele, että ne on työntekijöitä täällä, kun ne täällä ihan asukkaiden joukossa hengailee.

Asukkaat saavat pyörittää omaa arkeaan rauhassa, työntekijä valvoo tilanteita ja puuttuu silloin asiaan, jos asukkaat eivät muuten löydä ratkaisua ongelmiinsa.

V3. Meille jää tää pyörittäminen sitten täällä, että jos tulee jotain isompaa mihin me ei kerta kaikkiaan saada ratkaisua ni silloin he puuttuu asiaan ja tietysti sit auttaa esimerkiksi miten pesukone toimii ja tällästä.

Työntekijät kannustavat ja auttavat asukkaita asuntopoliittisissa asioissa, virastoasioiden hoidossa, itsehoidon toteutumisessa, harrastustoiminnoissa sekä päihteettömyyden säilyttämisessä. Haastateltavat kertovat, että työntekijän luokse voi mennä koska vaan juttelemaan ja jos he eivät tiedä vastausta johonkin ongelmaan, niin ottavat asioista selvää.

V5. No päihteettömyys on ihan selkeesti se asia ja sitten on sellasia virastoasioita tai sosiaalipuolen ja tämän tyyppisiä ni heiltä kyllä apua saa ja jos he eivät tiedä niin he etsivät se tiedon.

V4. Harrastus, sossu ja muissa asioissa.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että apua ja tukea työntekijöistä saa aina, kunhan vain osaa pyytää.

V2. Jos tarve vaatii, niin kyllä saa.

Pääosin haastateltavat olivat tyytyväisiä työntekijöiden toimintaan eikä parantamisen varaa juurikaan löytynyt. Yksi haastateltavista kuitenkin toivoi, että työntekijät olisivat enemmän sosiaalisissa tiloissa asukkaiden kanssa ja pitäisivät huolen omista tiskeistään.

V1. Ehkä olla enemmän asukkaiden kanssa, eikä lukkiintua toimistoon.

Haastateltavat toivoivat, että työntekijät kävisivät välillä tarkistamassa soluasuntojen siisteyttä. Tarkastuksien yhteydessä työntekijät voisivat löytää mahdollisesti piilotettuja päihteitä, joita sanottiin välillä liikkuvan tukikodissa.

V5. No palotarkastuksia tehdään joka toinen kuukausi, mutta joskus vois käydä kattomassa et millasessa kunnossa asukkien huoneet on, et onks ne ihan oikeesti mettäläisiä vai onks siellä minkään näköstä järjestystä ja tuota noin, niin

ni kyllä täällä tietenkin päihteitä käytetään jossain määrin joskus jäämättä kiinni ni nekin vois löytyä samalla.

Lisäksi asukkaat eivät pitäneet siitä, että työntekijät arvostelevat asukkaiden katsomia televisio-ohjelmia eivätkä tullessaan istumaan television ääreen määräisi mitä ohjelmaa katsotaan. Nopeampaa reagointia toivottiin, jos joku asukas on kauan pois tukikodista, vaikkakaan ei osattu sanoa miten työntekijät tällaisissa tilanteissa oikeasti toimivat.

V3. Välillä asukkaat on kokenu sen, että jos joku työntekijä tulee kattoo televisiota, että se määrää sen katselun. Eikä ehkä liikaa arvosteltas sitä jos joku kattoo jotain ohjelmaa, joka ittee ei satu miellyttämään. Ni tällaisissa tapauksissa ois ehkä viisasta antaa toisten kattoo mitä ne kattoo. Ja ehkä nopeemmin lähtee kysynee jos on ihmisiä pois, vaikka en tiijä mikä se aikaraja on siinä.

8.5 Tulevaisuuden kuvat Kotikartanon jälkeen

Haastateltavilla oli paljon toiveita tulevaisuutta kohtaan. Päihteettömänä pysyminen sekä itsehoidon jatkuminen olivat monella ensimmäiseksi mieleen tulleet asiat.

V4. Mä oon nyt viime syksynä löytäny sen elämänlangan, että mä oon tajunnu et mä oon alkoholisti, Ja tuota niin, ja ainoo tapa elää on ilman viinaa, ilman ensimmäistäkään ryyppyä, koska sitten mä en hallitse sitä asiaa. Raittius on kyllä se keskeinen ja hyvin tärkeä asia.

Tämän jälkeen tulivat haaveet omasta asunnosta, työpaikasta tai koulutukseen pääsemisestä ja sitä kautta rahan saamisesta.

V3. Lähitulevaisuuteen liittyen ihan ensimmäisenä on työ ja raha. Se kilpailee toisaalta sen asunnon saannin kanssa.

Muita esiin tulleista asioita olivat onnellisuus ja ehkäpä jopa rakkaus.

V5. Toivon onnellisuutta, mutta en odota mitään.

V3. Sitten ku alkaa nää perusasiat olee kunnossa, ei haittaa vaikka rakkauskin tulis siihen.

Asukkaat tahtovat Kotikartanosta lähtönsä jälkeen matkustella, jatkaa itsehoitoa sekä käydä työvoimatoimiston lyhytaikaisia kursseja. Työpaikan saaminen sekä oma koti missä lapsetkin voisivat käydä, olivat myös suunnitelmissa.

V5. Mennä käymään jossain muualla kuin Tampereella.

V2. Suunnitelmissa on ainakin, että turvaverkko jatkuis.

Tärkeänä pidettiin myös arkirytmien säilymistä, jotta ei jäätäisi sängyn pohjalle makaamaan sekä harrastusten säilyminen.

V5. Jatkan hunajaryhmässä käyntiä, et ei se arki hirveen paljoo muutu muutoin ku on itsenäisempää. Tärkeätä on se, että pitää sen arkirytmien kondiksessa, eikä nuku puoleenpäivään, että karkeesti näin ja pitää kiinni niistä harrastuksista, joita on.

Tulevaisuudessa asukkaista askarruttaa ja pelottaa päihdeettömänä pysyminen ja sen vaikeus, muut ihmiset sekä arki, omahoidon jatkuminen ja oma terveys.

V5. Päihdeet, muut ihmiset ja arki.

V2. Kyllä mua pelottaa välillä sellanen juttu, että mä unohdan hoitaa itteeni ja unohdan, että mulla on se ongelma.

Yksin asuminen tuottaa myös pelon tunteita sekä ajatus siitä, että ei ole ketään kenelle jakaa omia ajatuksiaan.

V3. Se pelottaa, että jos yksin joutuu pitkään asumaan, ni sitä rupee taas murehtimaan jotain asioita ja tarttuu taas pulloon.

Vastanneet aikovat jatkaa päihdeongelmansa hoitoa lähes samoin kuin kartanollakin, eli käyden ryhmissä joista saa tukea ja jaksamista, liikkumalla ja urheilemalla sekä viettämällä joka päivä pienen mietintähetken, jossa palautetaan mieliin raittiuden tärkeys.

V5. Samoin kuin nytkin ja lisäämällä liikuntaa.

V1. Päivittäinen mietiskelyhetki.

Yhteyden pitäminen muihin toipuviin pidettiin myös tärkeänä päihdeongelman hoidossa sekä varautuminen sellaisiin tilanteisiin joissa saatetaan tarjoilla päihdyttäviä aineita.

V3. Se vois olla semmonen keino, että yrittää järjestää elämäntilanteita sillä tavalla ennakoiden. Kiusauksia tulee matkanvarrella, niitä tulee jatkuvasti ihan jokasella askeleella. Se, että pääsis niistä mahdollisimman kivuttomasti eteenpäin. Et eihän sitä voi jokasesta sosiaalisesta tapahtumasta jäädä pois sen takia, että kokoajan pelkää itensä puolesta, ei siitäkään mitään tuu.

V2. Pidän yhteyttä toisiin toipuviin ihmisiin puhelimen kautta ja vietän aikaa niiden kanssa.

Tukiverkkona asukkaille talon ulkopuolella toimivat omat vanhemmat, sisarukset sekä raittiit ja toipuvat ystävät. Omat lapset auttavat jaksamaan ja kannustavat päihteettömänä pysymisessä ja lapset tuovat vielä lisää tahtoa olla hyvä vanhempi, joka ei käytä päihteitä

V5. Raittiit ystävät, siskot ja toipuvat kaverit.

V4. Mul on oikeestaan kolme ystävää ja sitten tietysti sellanen nimeämätön tukiverkko on mun lapsi. Hän ei oo sellanen niin sanottu tukihenkilö, vaan minä haluan olla niinkun eheä ja terve sillä tavalla ja meillä on hyvät välit ja haluan olla hyvä isä.

Talon ulkopuolella oleva tukiverkko koettiin kohtuullisen laajaksi. Vertaistukea tukikodista lähdettyään asukkaat kertovat saavansa eri ryhmistä, kuten AA- ja NA- ryhmistä, A-killan eri toimipisteistä sekä toipuvilta ystäviltä, niin Kotikartanon sisällä kuin sen ulkopuolella asuvista.

V1. Eri tueilta ja A-killalta ylipäätään.

V3. Toivon, että täältä sellanen muutama nimi jäis, jotka sitten itekin täältä lähdettäin ois siinä kunnossa, että se oikeenlainen vertaistuki löytyis. Vaikka sitten noi ryhmät on, jos sieltä sitten löytyy. Vaikka sitten vaan ystävinä sitä vois muutenkin nähdä ja sitä yhdessä tekemistä jossain muodossa harrastaa.

Kotikartanossa asuessaan asukkailla on ollut aikaa pysähtyä miettimään elämäänsä sekä muuttamaan käyttäytymismalliaan.

V1. No sanotaan sillai että täs on ollu aikaa pysähtyä miettimään. Miinustaa elämäänsä ja plussata elämäänsä ja koska eihän ihmisen persoona oo muuttunu miksikään vaa käyttäytymismalli.

Tukikodissa on palautettu mieleen päihteettömän asumisen edellytykset ja säännöt, joita halutaan noudattaa omassa tulevaisuuden kodissakin. Päihteettömän asumisen aikana asiat ovat alkaneet järjestymään elämässä, asukkaiden itsetunto on kohonnut ja käytännön asioiden hoitamisen taidot ovat karttuneet. Omaa elämää voidaan miettiä ja suunnitella nykyisin pidemmälle kuin vain seuraavaan päivään saakka.

V2. Asumisen puolelle ainakin, ne säännöt siihen päihteettömyyteen ja tälläset voi viedä sinne omaan kotiin, ei tarvii niitä tänne jättää. Oon oppinu täällä paljon noita käytännön asioita, sellasii kotiaskareita mitkä oli tossa vuosien varrella unohtunu. Oon ne osannu joskus aikoinaan mutta ne oli vaan jääny kaikki.

V3. Kyllä se itsetuntokin on kohonnu, että alussa oli kaikenmaailman asiat mielessä. Ne kummitteli vielä tuolla aivokopassa, enkä osannu ajatellakaan silloin varmaan kaikkii asioita. Et pikkuhiljaa on ruvennu järjestyä. Et pystyt vähä ajattelee eteenpäin, muuta ku se yks päivä kerrallaan.

Asukkaat jäävät Kotikartanosta muutettuaan sanojensa mukaan kaipaamaan muita asukkaita sekä turvallisuutta ja harmonisuutta. Tukikodin asumisyhteisössä on aina lähellä muita ihmisiä, jotka tuovat turvaa ja ovat seurana, mutta halutessaan voi vetäytyä myös omaan tilaansa. Yksin asuminen ja sen tuomat mahdolliset yksinäisyudentunteet ja sosiaalisten kontaktien vähäys koettiin pelottavina asioina asukkaiden mielestä.

V3. Jään kaipaamaan varmaan semmosta turvallisuutta. Varsinkin, kun joutuu yksin asumaan kotonaan pitkänkii aikaa ni, että kun tulee töistäkin ni oot siellä sitten neljän seinän sisällä, että se suurin pelkotila on sitte siellä. Täällä on kuitenkin aina jos tulee ja haluu seuraa ni menee ovesta sisään ja melkeen aina joku istuu tossa. Aina pystyy ja saa sosiaalisen kontaktin vähäks aikaa silloin ku tuntuu siltä ja haluu.

V5. No kyllä tää silleen on harmoninen ja semmonen turvalline paikka olla, et jos itte olis vähääkään epävarma omista kyvyistään taikka jaksamisesta taikka jos ois pelko, että retkahtelee ja näin niin ne olis varmaan semmosia asioita mitä jäis kaipaamaan.

V2. Jään varmaan kaipaamaan niitä muita ihmisiä siinä ympärillä, kun siellä omassa kämpässä on kuitenkin niin yksin, kun täs ei tarvii ku tulla ovesta pihalle ni sit on jo ihmisiä siinä.

Kaikki asukkaat kertoivat pitävänsä yhteyttä tukikotiin sieltä lähdettyään, joko muihin asukkaisiin tai työntekijöihin.

V1. Aion, olemme vaihtaneet numeroita moneen kertaan.

V2. Kyllä varmaan, ei varmaan varsinaisesti ketään asukasta, mutta kyllä mä oon aatellu tulla täällä käymään, etten unohda tätä paikkaa.

Asukkaat ehdottivat tukikodille ja sen henkilökunnalle myös muutaman kehittämissuosituksen. He toivoivat lisää yhteisten toimintojen tekemistä yhteisöllisyyden parantamiseksi. Toisaalta mietittiin, että erilaisia tapahtumia ja yhteisiä retkiä kyllä järjestetäänkin, mutta niissä ei kuitenkaan ole osallistujia.

V4. Ehkä noi yhteiset tekemiset on kuitenkin semmonen asia mikä vois olla sellanen kokoova tekijä... ..niinku tämän talon asukkaiden sisällä vois olla enemmän niitä tapahtumia. Et semmosia vois olla, että koko talonväki pitää niin kun vaikka grillijuhlia tai olis ne sitte vaikka nyyttikestejä, että joku tuo paketin makkaraa, että syntyis sitä yhteisöllisyyttä. Nii onhan täällä, petanqueta voi

pelata ja soutuvene on ja näin päin pois... ..et onhan se nytkin se kesäretki ja yks on ilmottautunu sinne, et se kuvastaa sitä, että ei hirveesti oo sitten innostuttu, vai onx tääl sit porukat niin laitostuneet vai tuota eikö vaan muuten halua osallistua.

Toivottiin myös, että henkilökunta aika-ajoin miettisi omia työtapojaan oikeiden toimintatapojen löytämiseksi.

V3. Joskus henkilökunta vois pysähtyy miettimään, että toimitaanko me nyt oikealla tavalla ja silleen terveeltä pohjalta lähtee miettiin, et voisko näitä joitain asioita lähtee tekee toisin. Että sieltä löytyis se oikee reitti.

Keksiarvoksi Kotikartanololle laskin haastateltavien antamien kouluarvosanojen mukaan 8,2. Tämä osoittaa, että asukkaat olivat kaiken kaikkiaan melko tyytyväisiä A-killan asumisyksikköön.

V5. Annan 9 +, koska täydellisessä olis jotain epätäydellistä.

9 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Saamani tutkimustulokset eivät ole yleispäteviä, koska vastaajia tutkimuksessa oli vain viisi kappaletta. Lisäksi johtopäätöksissä en voi yleistää tutkittavia asioita, koska kaikki vastaukset ovat yksittäisten henkilöiden omia mielipiteitä sekä kokemuksia tutkittavasta asiasta. Haastatteluaineistosta oli välillä vaikea löytää yhteisiä tekijöitä tai rakentaa selvää kokonaiskuvaa, mutta esiin nousseet tulokset vastaavat kuitenkin luonteeltaan samasta aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia.

Vertaistukiryhmään kuuluminen on yksi parhaita tukemisen keinoja, kuten Korhonen (2009, 55) toteaa. Vertaistuki on Kotikartanon asukkaiden mielestä myös todella tärkeä osa kuntoutumista. Vertaistuki ja sen riittävyys vaihtelevat yhteisössä asuvien jäsenten vaihtuvuuden mukaan, mutta pääasiassa vertaistuki on kuitenkin ollut jatkuvaa ja luontainen osa yhteisön arkea. Tämä on osaltaan auttanut päihteettömyyden säilyttämisessä. Korhonen (2009, 55) esittää myös, että vertaistuen saamisen kautta ihminen pystyy paremmin uskomaan muutoksen mahdollisuuteen. Laimio & Karnell (2010, 12–14) sekä Jyrkämä (2010, 26) puhuvat samasta asiasta voimaantumisenä. Vertaistuki voimaannuttaa ihmistä, minkä seurauksena hänen on helpompi tehdä positiivisia päätöksiä elämässään.

Vertaistuki on pääpiirteissään tukikodin asukkaille avointa juttelua, auttamista sekä tukemista, jota saadaan ohjaajilta tai muilta asukkailta. Samanlaisia määritelmiä vertaistuelle asettaa Pakolaisavun (2005, 5) julkaisu sekä Jyrkämän (2010, 26) teksti. Omat henkilökohtaiset kokemukset päihdeongelmasta sekä kyky samaistua toisen ihmisen asemaan nousivat esille tärkeänä asiana, niin oman tutkimukseni tuloksissa kuin Pennasen tutkimuksessa (2007, 67–72), Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (2011) sekä Vahtivaaran (2010, 22) julkaisuissa.

Laimio ja Karnell (2010, 19) ajattelevat, kuinka uuteen elämäntilanteeseen tulevan henkilön saama tuki toiselta samassa tilanteessa olevalta voi auttaa muokkaamaan tulokkaan identiteettiä positiiviseen suuntaan. Tukikodissa tämä

ilmenee siten, että toisille annettu vertaistuki sekä auttaminen ovat kasvattaneet asukkaiden itseluottamusta ja siitä on apua ja iloa.

Toipumisprosessia hidastaa yhteisössä tapahtuva kuivanappailu ja kuivajuominen, joka on negatiivista vertaistukea. Vertaistukeahan voi antaa missä vaan, kuka vaan ja milloin vaan, kuten Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (2011) ja Pakolaisavun (2005, 5) julkaisuissa todetaan. Vertaistukea tukikodin asukkaat saavat asuinyhteisönsä lisäksi muilta päihdehuollon palveluja tuottavilta tahoilta, läheisiltä ja omaisilta.

Tukikodin yhteisö ja yhteisöllisyys on alati muuttuva, asukkaista riippuva sekä jatkuvasti muotoaan hakeva paikka. Yhteisöhän pyrkii toiminnallaan aina johonkin tiettyyn päämäärään, kuten Latvala ym. (1995, 68), Lehtonen (1990 ks. Kaipio 2000, 12) sekä Niemi ym. (2007, 18) toteavat. Yhtenäisen päämäärän tavoittelu toteutui myös Ruisniemen (2006, 5) tutkimuksessa. Kotikartanon tavoitteet ovat päihdeettömyys sekä omatoimisuuden ja itsenäisyyden lisääntymistä asukkailla, jotta he tulevaisuudessa pärjäisivät itsenäisessä asumisessa. Muuttumattoman päämäärän takana, yhteisön sisällä tapahtuvat kuohunnat ja muutokset ovat kuitenkin yksilöistä riippuvia.

Kotikartano on turvallinen paikka asua ja uudet asukkaat otetaan sinne lämpimästi vastaan. Lämpimän vastaanoton seurauksena asukkaat tuntevat itsensä yhteisön jäseniksi eikä yhteisössä katsota ketään paheksuvasti. Uusissa asioissa lisäksi neuvotaan ja opastetaan hyvin, niin muiden asukkaiden kuin työntekijöidenkin toimesta. Anttisen (1995, 63) mukaan toisten auttamisen sekä tukemisen avulla kasvatetaan yhteisössä lisää sosiaalista pääomaa. Periaatteessa kaikki tukikodin yhteisön jäsenet pyrkivät vetämään yhtä köyttä asioissa, vaikka esimerkiksi osalla täysraittius ei olekaan päämääränä elämässä. Yhteisönkuntoutuksen tavoitteena on Anttisen (1995, 63) mukaan juuri yhteisön jäsenten välinen tuki, jolloin jokainen tuntee kuuluvansa joukkoon.

Yhteisössä vallitsevaan yhteishenkeen ja yleiseen viihtyvyyteen Kotikartanolla vaikuttaa yksilön oma panostus. Tämä asia käy ilmi myös Haapamäen (2000, 43) tekstissä. Jos ei tee omaa osuuttaan jaetuista töistä tai ei välitä säännöistä,

muut jäsenet tai työntekijät puuttuvat käytökseen tarpeen mukaan. Hyvä yhteisöllisyys vaatii myös Hyypän (2005, 19) mukaan yhteisten sääntöjen noudattamista sekä kunnioitusta toisia yhteisöön kuuluvia ihmisiä kohtaan.

Haapamäki (2000, 43–44) korostaa positiivisen yhteisöllisyyden lähtevän muun muassa avoimesta kommunikaatiosta ja rehellisyydestä. Avoimen ilmapiirin tärkeydestä kirjoittaa lisäksi Erjanti ym. (1988, 75.) Kotikartanon asukaskokouksessa keskustellaan avoimesti yhteisöä koskevista asioista työntekijöiden ja asukkaiden kesken. Siellä on mahdollisuus tuoda julki mieltä painavat asiat, kysymykset tai kommentit.

Kuntoutusselonteossa (2002, 3) kuntoutuksen tavoitteeksi on määritelty yksilön toimintakyvyn, itsenäisen selviytymisen, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistäminen. Monelle tukikoti on ensimmäinen asunto jossa ei käytetä päihteitä. Päihteetön yhteisöasuminen on edesauttanut halua elää ilman päihteitä ja auttanut kadoksissa olevan identiteetin löytymisessä.

Ojanen (1995, 74–75) pitää yhteisöasumisessa normaalien arkiaskareiden sekä kodinomaisten tehtävien harjoittelua punaisena lankana. Kommunikaatiotaidot ovatkin harjaantuneet tukikodin asukkailla ja arkielämän taitoja on harjoiteltu ja opittu yhteisössä. Yhteisössä ei myöskään enää tarvitse piiloutua päihteiden taakse, vaan voi olla vapaasti oma itsensä. Samanlaisista kuntoutuksessa tapahtuvista positiivista muutoksista kirjoittaa myös Niemi ym. (2007, 18). Ruisniemen (2006, 5) tutkimuksessa päihdekuntoutujat saavuttivat myös samanlaisia muutoksia omassa elämässään.

Yksilöllisyyden puuttuminen yhteisössä nousi esille huonona asiana Kotikartanolla kuin Ruisniemen (2006, 149) tutkimuksessakin. Asukkaiden välille muodostuneet kuppikunnat sekä istumajärjestykset televisiota katsottaessa muodostuivat lisäksi Kotikartanon yhteisöasumisen miinuspuoleksi.

Yhteisöllisyyden parantamiseksi asukkaiden mielestä pitäisi järjestää enemmän yhteisiä tapahtumia ja tekemistä. Tämä oli mielestäni yksi kiinnostava esille tuleva seikka. Yksi haastateltavistakin oli pohtinut, että Kotikartanolla

järjestetään kyllä aika ajoin retkiä ja tapahtumia, joita asukkaat saavat itse olla jopa suunnittelemassa. Tapahtumista ilmoitetaan aina hyvissä ajoin ja työntekijät kyselevät mukaan osallistujia. Tapahtumapäivänä osanottajia on kuitenkin vain muutama, jos sitäkään. Täten haasteeksi jää lähinnä asukkaiden innostaminen yhteisiin retkiin ja tapahtumiin.

Työntekijän rooli on Kotikartanolla melko näkymätön järjestyksen valvoja, mutta nousee konfliktitilanteissa paremmin esille. Kaikista työntekijöistä pidetään kovasti ja heille oli helppo mennä juttelemaan asioista. Työntekijät tekevät työtään Kotikartanolla asiakaslähtöisesti sekä tasa-arvoisesti ja heiltä saa asukkaiden mielestä aina apua ja opastusta asiassa kuin asiassa. Dialogisesta, asiakaslähtöisestä, luottamuksellisesta ja kannustavasta asiakaskohtamisesta kertovat myös Siegalin (1998, 13–14), Ihalaisen ym. (2002, 39, 41–45) sekä Miller ja Rollnickin (2002, 36–41) tekstit sekä Ruotsin sosiaalihuollon (2002, 30) julkaisu.

Työntekijät kannustavat itsehoidossa, antavat tukea päihteettömyyden säilymisessä, sekä ohjaavat asukkaita oma-apuryhmiin, jota myös De Leon (2008, 464) pitää yhteisökuntoutuksessa työntekijän roolissa tärkeänä asiana. Yhteisön arjessa työntekijä näkyy kuin yhtenä yhteisön jäsenenä, jonka kanssa voi pelaila pelejä tai vain olla ja istua.

Palvelujärjestelmä on monimutkainen ja työntekijän tuki vaikeiden asioiden hoidossa on tärkeää. Työntekijät hoitavat ja auttavat asukkaita lisäksi virallisten asioiden, kuten sosiaalitoimiston, KELA:n, asunnonhankinnan tai päihdehoitopaikkojen kanssa. Samanlaisista työntekijän tehtävistä painottaa myös Siegal (1998, 12–13), Ihalainen ym. (2002, 43) sekä Ruotsin sosiaalihuollon (2002, 30) julkaisu.

Kotikartano sai haastateltavilta kouluarvosanaksi keskiarvon 8,2. Tämä kertoo siitä, että asukkaat ovat melko tyytyväisiä Kotikartanon toimintaan. Palautteeksi ja mietittäväksi työntekijöille asukkaat nostivat esille työntekijöiden olemisen asukkaiden kanssa. Ohjaajat voisivat olla asukkaiden keskuudessa enemmän sekä tehdä asuntotarkastuksia asuntojen kunnon ja siisteyden määrittämiseksi.

Asuntotarkastukset voisivat paljastaa myös mahdollisia päihdekätköjä, joita työntekijät muuten eivät luultavasti huomaisi.

Televisionkatseluun työntekijät voisivat haastateltavien mukaan puuttua vähemmän. Työntekijät voivat toki seuraksi tulla katsomaan ohjelmia, mutta katsottavan kanavan saisivat päättää asukkaat itse.

Palautteeksi ja toiminnan kehittämiseksi nousi esille myös, että työntekijän olisi hyvä kysellä reippaammin ja tasavertaisemmin asukkaiden poissaoloja. Lisäksi ohjaaja voisi pysähtyä välillä miettimään ja päivittämään toimintatapojaan ja työmenetelmiään, jotta kaikissa asioissa osattaisiin toimia oikein.

LÄHTEET

Anttinen, E. 1995. Kuntoutumisen tie –kohti parempaa elämänlaatua. Teoksessa Fountain house. Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiön julkaisu. Helsinki, 61-65.

De Leon, G. 1994. The Therapeutic Community: Toward a General Theory and Model. Teoksessa De Leon, G.; Jainchill, N. & Tims, F. (toim.) Therapeutic Community: Advances in research and application. Research Monograph 144 of U.S. Department of health and human services, 16-53.

De Leon 2008. Therapeutic communities. Teoksessa Ganater, M. & Kleber, H. (toim.) Textbook of substance abuse threatment. 4th., edition. Arlington: American Psychiatric Publishing, 459-466.

Erjanti, H.; Onninen, M-L.; Penttilä, U-R. & Paunonen, M. 1988. Hoitoyhteisö. Helsinki: Sairaanhoidajien koulutussäätiö.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5., painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. 2., korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS- kustannus, 25-43.

Haapamäki, J. 2000. Näkökulmia päivähoiton yhteisöllisyyteen. Teoksessa Haapamäki, J.; Kaipio, K.; Keskinen, S.; Kuoksa, M. & Uusitalo, I. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 14-25.

Haapamäki, J. 2000. Yhteisöllisyyden rakentaminen. Teoksessa Haapamäki, J.; Kaipio, K.; Keskinen, S.; Kuoksa, M. & Uusitalo, I. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 33-47.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hyyppä, M. 2005. Me –hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus.

Härkäpää, K. & Järvikoski, A. 1995. Mitä kuntoutus on? Teoksessa Härkäpää, K.; Järvikoski, K.; Kallanranta, T.; Piirainen, K.; Repo, M.; Suikkanen, A.; Wikström, J. Kuntoutuksen ulottuvuudet. Helsinki: WSOY, 12-28.

Härkäpää, K. & Järvikoski, A. 2004. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki: WSOY.

Ihalainen, J.; Kettunen, R.; Kähäri-Wiik, K. & Vuori-Kemilä, A. 2002. Kuntoutuksen mahdollisuudet. Helsinki: WSOY.

Isohanni, M. 1986. Työ- ja hoitoyhteisö. Helsinki: WSOY.

Jyrkämä, O. 2010. Vertaistukiryhmä käyntiin!. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 25-49.

Kaipio, K. 2000. Mitä yhteisöllisyys on? Teoksessa Haapamäki, J.; Kaipio, K.; Keskinen, S.; Kuoksa, M. & Uusitalo, I. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 11-12.

Korhonen, U. 2009. Irti riippuvuudesta. Muutetut tunteet, muutettu minä. Helsinki: Delfiini kirjat.

Kuntoutusselonteko 2002. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kuntoutuksesta. Valtioneuvoston julkaisu. Viitattu 29.9.2011 Saatavissa myös <http://pre20031103.stm.fi/suomi/eho/julkaisut/kuntselonteko2002/kselte02.pdf>.

Latvala, E.; Janhonen, S. & Visuri, T. 1995. Psykiatrinen hoitotyö. Helsinki: WSOY.

Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 9-20.

Lehtonen, H. 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.

Miller, W. & Rollnick, S. 2002. Motivational interviewing: preparing people for change. 2nd., Edition. United Kingdom: Guilford press.

Murto, K. 1997. Yhteisöhoiton suuntauksia. Jyväskylä: Jyväskylän koulutuskeskus.

Niemi, A.; Kähäri-Wiik, K. & Rantanen, A. 2007. Kuntoutuksella toimintakykyä. 5., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Ojanen, M. 1995. Yhteisöllinen kuntoutus yksilökeskeisessä kulttuurissa. Teoksessa Fountain house. Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Helsinki: Vajaakuntoisten työllistämisen edistämissäätiö, 66-76.

Pakolaisapu 2005. Voimaa vertaistuesta. Kokemuksia Suomen pakolaisavun tukena – projektista 2003 – 2005. Suomen pakolaisavun julkaisu. Viitattu 20.6.2011 Saatavissa myös http://www.pakolaisapu.fi/files/14/voimaa_vertaistuesta.pdf.

Pennanen, J. 2007. Vertaistuen vaikuttavuus. Vertaistuen vaikuttavuus Irti Huumeista ry:n huumeiden käyttäjien läheisille tarkoitetuissa vertaistukiryhmissä. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan tiedekunta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Väitöskirja.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä: sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Päihdepalvelujen laatusuosituksat. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2002:3. Viitattu 29.9.2011. Saatavissa myös http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-4607.pdf.

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41.

Ruotsin sosiaalhallitus 2002. Christian ja Helge. Kuvaus henkilökohtaisen palveluohjaajan työstä Kristianstadissa. Suom. Suominen, S. & Viljamaa, H. Helsinki: Omaiset mielenterveystyön tukena. Viitattu 20.9.2011 Saatavissa myös <http://www.omaistepsuusimaa.fi/palveluohjaus/pdf/christian-helge.pdf>.

Ruisniemi, A. 2006. Minäkuvan muutos päihderiippuvuudesta toipumisessa. Tutkimus yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta. Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Väitöskirja. Viitattu 1.10.2011 Saatavissa myös <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-6619-5.pdf>.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 3., painos. Helsinki: Tammi.

Siegal, H. 1998. Comprehensive case management for substance abuse treatment. Treatment improvement protocol (TIP) series 27. Rockville: U.S. department of health and human services. Viitattu 18.10.2011 Saatavissa myös <http://radar.boisestate.edu/pdfs/TIP27.pdf>.

Tampereen kaupunki 2011. Tampereen kaupungin päihdepoliittinen suunnitelma 2009-2012. Viitattu 10.5.2011 Saatavissa myös http://www.tampere.fi/material/attachments/p/unnamed_3255/paihdepoliittinensuunnitelma.pdf.

Vahtivaara, J-M. 2010. Kokemustieto –vertaistuesta vaikuttamiseen. Teoksessa Laatikainen, T. (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 21-23.

Vuori-Kemilä, A. 2003. Asiakassuhde hoidossa ja kuntoutuksessa. Teoksessa Saarelainen, R.; Stengård, E. & Vuori-Kemilä, A. Mielenterveys- ja päihdetyö: yhteistyötä ja kumppanuutta. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY, 65-88.

Sähköiset lähteet

- KvaliMOTV 2011a. Litterointi. Viitattu 5.7.2011
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_1.html.
- KvaliMOTV 2011b. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 5.10.2011
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html.
- KvaliMOTV 2011c. Teemoittelu. Viitattu 1.7.2011.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html.
- Ruuskanen, P. 2011. Sosiaalinen pääoma. Viitattu 20.6.2011 <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/sosiaalinen-paaoma>.
- Salo-Chydenius, S. 2010. Motivoiva haastattelu / motivoiva toimintatapa. Viitattu 14.6.2011
<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/644-motivoiva-haastattelu>.
- Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2011. Vertaistoiminnan perusteet. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton julkaisu. Viitattu 21.6.2011 <http://www.stkl.fi/vertsi-j.html>.
- Tampereen A-kilta ry 2011. Tukiasuminen. Viitattu 3.10.2011. <http://www.tampereena-kilta.fi/tukiasuminen.htm>.
- Tampereen kaupunki 2010. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakasohjaus Loisto. Viitattu 10.5.2011
<http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/paihdepalvelut/tilanearvio/asiakasohjaus.html>.
- Vesikansa, S. 2000. Kansalaistoiminta, demokratia ja yhteisöllisyys. Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskuksen julkaisu. Viitattu 21.6.2011
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/354ed6004a175166b3a3fb3d8d1d4668/Kansalaistoiminta,+demokratia+ja+yhteisllisyys_Vesis.doc?MOD=AJPERES.

Liite 1. Asukashaastattelun kysymykset.

Ennakko odotukset

- Mitä kautta sait kuulla KK:sta?
- Minkälaista mielikuva sinulla oli KK:sta?
- Miksi halusit hakea juuri tänne?
- Minkälaista apua odotit saavasi täältä päihdeongelmaasi?

Ennakko-odotusten toteutuminen

- Muuttuivatko ennakkokäsityksesi KK:ta kohtaan muutettuasi tänne, miten?
- Vastasiko KK:n toiminta odotuksiasi?
- Miten elämäsi on muuttunut muutettuasi tänne?
- Mikä / mitkä asiat auttavat sinua päihteettömyyteen täällä?

Vertaistuki

- Mitä vertaistuki sinulle sanana tarkoittaa?
- Minkälaista olisi hyvä vertaistuki?
- Kuinka suuri merkitys vertaistuella on päihteettömänä pysymisessä?
- Minkälaista vertaistuki on KK:lla?
- Onko vertaistuki riittävää KK:lla?
- Onko vertaistuki kannustanut / auttanut sinua päihteettömyyteen täällä, miten?
- Oletko itse saanut / antanut vertaistukea muille asukkaille, millaista?
- Saatko jostain muualta vertaistukea, mistä?
- Käytätkö jotain ulkopuolisia palveluja päihteettömyyden säilyttämiseksi, mitä?

Yhteisöllisyys

- Mitä yhteisöllisyys sanana sinulle merkitsee?
- Minkälainen olisi hyvä yhteisö?
- Miten muut asukkaat ottivat sinut vastaan muuttaessasi tähän yhteisöön?
- Minkälaisena koet yhteisöllisyyden täällä?

Hyvät puolet

Huonot puolet

- Miten yhteisöllisyyttä voisi parantaa KK:lla?
- Minkälainen yhteishenki teillä on tässä yhteisössä?

- Milloin, missä ja miten yhteisön asioista puhutaan yhdessä?
- Suunnitteletko yhdessä asukkaiden kanssa arjen toimintoja, mitä?
- Onko teillä jotain kirjoittamattomia sääntöjä / normeja asukkaiden kesken?
- Miten sääntörikkomus tilanteissa toimitaan?
- Minkälaisena koet asumisen tässä yhteisössä?
- Koetko yhteisön täällä turvalliseksi?
- Onko yhteisö muuttunut ollessasi täällä, miten?
- Oletko itse muuttanut yhteisössä?
- Oletko oppinut jotain yhteisössä?

Työntekijä

- Minkälainen on työntekijän rooli tässä paikassa?
- Miten työntekijät ottivat sinut vastaan muuttaessasi tänne?
- Miten työntekijät osallistuvat yhteisön arkeen?
- Missä asioissa ja miten työntekijät auttavat / kannustavat sinua täällä?
- Saatko tarvitsemaasi tukea / apua työntekijöiltä?
- Oletko tyytyväinen työntekijöiden toimintaan KK:lla? Jos et, niin mitä työntekijät voisivat tehdä toisin?
- Minkälaista palautetta haluaisit antaa KK:n työntekijöille?

Tulevaisuus

- Mitä odotat / toivot tulevaisuudelta?
- Mitä asioita olet suunnitellut tekeväsi KK:lta lähdettyäsi?
- Mikä / mitkä asiat pelottavat / askarruttavat sinua tulevaisuudessa?
- Kuinka aiot hoitaa päihteettömyyttäsi KK:n jälkeen?
- Minkälainen tukiverkko sinulla on talon ulkopuolella?
- Mistä saat vertaistukea lähdettyäsi KK:lta?
- Minkälaisia valmiuksia olet saanut tulevaisuuttasi ajatellen KK:lta?
- Mitä luulet jääväsi kaipaamaan tästä paikasta lähdettyäsi?
- Aiotko pitää yhteyttä muihin KK:lla asuviin / asuneisiin ihmisiin / työntekijöihin lähdettyäsi?
- Onko joitain asioita mitä haluaisit muuttaa / kehittää KK:n toiminnassa?
- Minkä kouluarvosanan antaisit KK:lle, 4-10?

Liite 2. Tutkimuslupahakemus.

Tutkimuslupahakemus

Minä Sara Karppi pyydän Tampereen A-Kilta ry:ltä tutkimuslupaa koskien tekemääni opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön nimi on: ASUKKAIDEN MIELIPITEITÄ ASUMISESTA, YHTEISÖLLISYYDESTÄ JA VERTAISTUESTA TAMPEREEN KOTIKARTANON TUKIKODISSA.

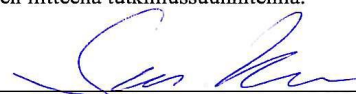
Opinnäytetyön tiedon keruu tapahtuu 11.4 – 30.9.2011 Tampereen A-killan tukikoti Kotikartanossa, Kartanonkatu 4 33820 Tampere.

Pyydän saada lupaa käyttää asiakastietoja sekä tehdä teemahaastatteluja asiakkaille. Mahdollisesti haluaisin myös käyttää Kotikartanon omia vuosikertomuksia, pöytäkirjoja ym. tutkimukseeni.

Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja asiakkaan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi tai sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle.

Tutkimuslupahakemuksen liitteenä tutkimussuunnitelma.

Tampereella 13.4.2011

Hakijan allekirjoitus

Myönnän tutkimusluvan

En myönnä tutkimuslupaa

TAMPEREEN A-KILTA RY

Vesa Vaittinen, toiminnanjohtaja

Tampereen A-Kilta ry:n hallituksen puolesta